

กระบวนการนำไปสู่การได้รับการเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรีศึกษากรณี
การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 พ.ศ.2552

ชุตติกาญจน์ เชื้อพรรณงาม

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาตรีวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษาและคณบดีวิทยาลัยการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาการศึกษา
ค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “กระบวนการนำไปสู่การได้รับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรี
ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 พ.ศ.2552” เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชา
นโยบายสาธารณะของมหาวิทยาลัยพะเยา

(ดร.พงษ์สนธิ คุณณะลา)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัตน์)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

พฤษภาคม 2555

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดียิ่งจาก ดร.พงษ์สนธิ คุณณะลา อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และติดตามความคืบหน้า ด้วยความเอาใจใส่ รวมทั้งได้ให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาด้วยดีตลอดมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

คุณประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบแต่บุพการี และครอบครัว ซึ่งได้คอยให้กำลังใจ คอยช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนการศึกษาตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา จนทำให้ผู้ศึกษาประสบความสำเร็จในการศึกษาได้ตามที่คาดหวัง

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักการเมืองสตรี ด้านคุณลักษณะ ความสามารถในการปฏิบัติตามหน้าที่ ภาระงาน ความสามารถในการบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนให้สตรีมีบทบาททางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรมสืบไป

ชุตติกาญจน์ เชื้อพรรณงาม

ชื่อเรื่อง	กระบวนการนำไปสู่การได้รับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรี ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2552
ผู้ศึกษาค้นคว้า	ชุตติกาญจน์เชื้อพรรณงาม
ที่ปรึกษา	ดร.พงษ์สนธิ คุณนะลา
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร.ป.ม. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555
คำสำคัญ	กระบวนการนำไปสู่การได้รับเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นสตรี

บทคัดย่อ

การศึกษา "กระบวนการนำไปสู่การได้รับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรี
ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
เมื่อ วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2552 มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์กระบวนการนำไปสู่
การได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ
เลือกสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2552 เขต 2
ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการนำไปสู่การได้รับ
เลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรีศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา
เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2552 กระบวนการอันจะนำไปสู่
การได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครเทศหญิงประกอบไปด้วยปัจจัยเกี่ยวพันหลายอย่าง ได้แก่
ปัจจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจลงสมัคร ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความสนใจส่วนตัวและต้องการพิสูจน์
ความสามารถของตน โดยมีบุคคลรอบด้านให้การสนับสนุน ปัจจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการหา
เสียงที่ดี ปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้สมัครซึ่งมีความพร้อมในด้านฐานะการศึกษา ประสบการณ์ในการ
ทำงานพัฒนา ประกอบกับมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำและบารมีอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีปัจจัย
เกี่ยวกับเงื่อนไขของชุมชนและได้รับแรงสนับสนุนจากชาวบ้านรวมทั้งโอกาสและจังหวะ
ที่เหมาะสม สำหรับกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่ง พบว่า ส่วนหนึ่งเคยมีบุคคลในเครือญาติดำรง
ตำแหน่งมาก่อนทำให้ได้รับโอกาสเรียนรู้และมีประสบการณ์จากการพัฒนา และส่วนใหญ่เคย
เข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้านในฐานะผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งสตรีที่ต้องการพัฒนาตนเองเข้าสู่วงการเมือง
ควรมีการฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีประสบการณ์ ความพร้อมทุกด้าน รวมทั้งด้านบุคลิกภาพและ
ด้านอื่น ๆ โดยการศึกษาเข้ารับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ

ลัดดา ชัชวาล (2544) เสนอแนะว่า สตรีต้องนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของสตรีต่อผู้นำชุมชนและหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขและขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

Title THE CONVERSION PRACCESS TO BE THE MEMBER OF MUNICIPAL ASSEMBLY : A CASE STUDY OF MAEKA MUNICIPAL, MUENG DISTRIC PHAYAO PROVINCE.

Author Chutikan Chaupunngam

Advisor Dr. Pongsanit Khunnala

Academic Paper Independent Study M.P.A. in Public Policy, University of Phayao, 2012

Keywords The process leading to the election. Local women politicians

ABSTRACT

The research on the procedure brings about to receiving elects to are locality woman politician studies the cause, member of the assembly municipal district Maeka election, 2 borders are AmphurMueng, the Phayao is when, date 12 January, a Buddhist Era is 2552, there is the objective in the education for analyses the procedure brings about to receiving elects to are a member of municipality female council and analyse the factor that affect the making a decision choose member of the municipality female assembly of vote user when, date 12 January, 2552 Buddhist border TumbolMaeka, AmphurMueng, Phayao.

the people who use in the education, be, people who go to use the right casts the vote to elect all in municipal TumbolMaeka limits, 2 borders are AmphurMueng, Phayao, 3,665 persons amounts, by the sample that use in the education notes 10 percentages s of all vote user, 360 persons amounts, a tool that use in the saving collects the data, be, questionnaire, the data about participating in in the arrival uses the right votes for to elect member of the municipal district Maeka assembly, 2 borders and the strategy and mass media in something the public relations differ, at female applicant uses to campaign for an election in applying for is a member of municipal district Maeka council, 2 borders use manner statistics s describe, be, spread ratio hundred, (percent), average, (Mean), and the value deviates the standard, (S.D.), for level participating in measurement of the sample.

from procedure education brings about to receiving elects to are locality woman politician studies the cause, member of the assembly municipal district Maeka election, 2 borders are AmphurMueng, the Phayao is when, date 12 January, 2552 Buddhist procedure Eras will bring about to having s elect of female applicant s assemble to go to with the factor said varied, for example,the factor about the making a decision applies for a candidate, which, base from individual interest and want to prove the ability of the self, by have a person round a side testifies to support, the factor about the strategy in campaigning for an election good, the factor about male apply for which, there is the readiness in the sense of the position, education, the experience in the work develops, assemble with have leadership quality and the prestige as well, besides, still have the factor about the condition of the community and receive the power support from villagers and a chance and the rhythm that are appropriate, for the procedure reaches a position, meet that,one (part) ever have relative insider takes a position to come to before make receive a chance learns and have an experience from the development, and the majority has evered to attend village activity in leader group position differ, which, a woman who want to develop oneself reaches the political quarters, be supposed to the training develops oneself has the experience, the every readiness is side, and personality side and other side, a woman must present the data at about a problem of a woman builds [wasp] community leader and outside institute for accompany with to seek the trend correct and beg for to take the supporting from an institute differ.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ทฤษฎีการวางแผนเชิงกลยุทธ์	7
ทฤษฎีระบบ	11
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	16
แนวคิดการมีจริยธรรมของนักการเมือง	23
แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง	26
การใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
3 วิธีดำเนินการวิจัย	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การทดสอบเครื่องมือ	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
ข้อมูลทั่วไปของประชากรเป้าหมาย	41
ปัจจัยทางสังคม	43
ปัจจัยทางการเมือง	47
ปัจจัยอื่นๆที่มีผลทำให้สตรีได้รับการเลือกตั้งเป็นนักการเมือง	50
5 บทสรุป	51
สรุปผลการวิจัย	51
อภิปรายผลการวิจัย	52
ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	56
ภาคผนวก	59
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	60
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า	67

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางแสดงระดับคะแนนความคิดเห็น.....	38
2 ข้อมูลทั่วไปของประชากรเป้าหมาย.....	41
3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552.....	44
4 กลยุทธ์และสื่อในการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ผู้สมัครพรรคหญิงใช้หาเสียงในการสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กาเขต 2.....	47
5 คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลพรรคหญิง.....	48
6 นโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด.....	49
7 ด้านหัวคะแนนและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ.....	50

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเลือกตั้ง เป็นกลไกสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ที่ไปทำหน้าที่ใช้สิทธิออกเสียงเลือกสรรบุคคลและมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนของปวงชนไปใช้อำนาจแทนตนในการไปร่วมกำหนดนโยบาย วางระบบกฎเกณฑ์ การวางกติกาทางกฎหมาย กำหนดทิศทางอันนำไปสู่ความยุติธรรมและสันติสุขในสังคมของประเทศ และการเลือกตั้งเป็นประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของระบบการปกครอง ประชาชนในท้องถิ่นถ้าประสงค์จะเข้าไปมีบทบาทในการปกครองตนเองยังทำได้ในลักษณะการเสนอตัวเข้าสมัครรับเลือกตั้งได้อีกด้วย (เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง และ วิไลวัจน์ กฤษณะภักดี, 2527) และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลเป็นการเลือกตั้งอีกระดับหนึ่ง เพื่อคัดสรรเลือกตัวแทนของประชาชนในตำบลเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ปัจจุบันสำคัญประการหนึ่งที่ประชาชนจะสามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่งนั้น ขึ้นอยู่กับข้อมูลข่าวสารที่สังคมการเมืองนั้น ๆ เปิดโอกาสให้กับประชาชนได้รับรู้ อย่างเต็มที่หรือไม่และข้อมูลข่าวสารนั้นมีคุณภาพเพียงใด จากคำกล่าวของ Trent และ Friedenber (1983) ที่ว่า หัวใจสำคัญของการรณรงค์หาเสียงคือ การสื่อสารประสิทธิภาพของการรณรงค์หาเสียงจึงขึ้นอยู่กับ การถ่ายทอดสารที่มีข้อมูลให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจเพื่อใช้ในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการหาเสียงที่จะทำให้ได้รับชัยชนะในการลงเลือกตั้ง เช่น การเดินพบปะประชาชนให้ได้มากที่สุดเพื่อเป็นการแนะนำตัวและรับฟังข้อเสนอแนะและความคิดเห็น เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลในรูปแบบที่เรียกว่า “การเคาะประตูบ้าน” (Knock door) การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ รูปภาพ โปสเตอร์ แผ่นพับการประชาสัมพันธ์หาเสียงโดยหวัคคะแนน การปราศรัยหาเสียงซึ่งผู้สมัครเห็นว่ามิประโยชน์ที่จะช่วยในการประชาสัมพันธ์ตนเองได้เป็นอย่างดี การไปร่วมงานต่าง ๆ ในหมู่บ้าน หรืองานต่าง ๆ ที่ได้รับเชิญจากชาวบ้าน ซึ่งถือว่าเป็นการเปิดตัวผู้สมัครก็ได้หรือการใช้สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงช่วยในการเผยแพร่อีกรูปแบบหนึ่ง (ศศิพร สิทธิพันธุ์, 2539:58)

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ยังคงมองว่าการเมืองเป็นเรื่องของบุรุษ โดยเฉพาะการมีตำแหน่งในทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง เนื่องจากค่านิยมของสังคม

ที่กำหนดและยกย่องให้บุรุษเป็น “ผู้นำ” มายาวนาน แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนไปสตรีมีการศึกษามากขึ้น และมีบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสตรีในเรื่องของชุมชนสังคม จึงเป็นประเด็นที่ได้รับการพิจารณามากขึ้นด้วย ทั้งนี้ แม้ปัจจุบันจำนวนสตรีในการเมืองท้องถิ่นจะเพิ่มขึ้น แต่การที่บรรลุเป้าหมายดูจะไม่สามารถทำได้ง่ายนักในแผนพัฒนาสตรีที่อยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้กำหนดเป้าหมายว่าจะเพิ่มสัดส่วนสตรีที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ เป็นหนึ่งในสามของผู้สมัครทั้งหมด เพิ่มจำนวนสตรี ในระดับตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารทุกระดับอย่างน้อยเป็นสองเท่าและเพิ่มสัดส่วนสตรีในคณะกรรมการที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายระดับชาติเป็น 50:50 จากข้อมูลเกี่ยวกับสตรีในทางการเมืองระดับท้องถิ่นปี 2550 พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นสตรีมีเพียงร้อยละ 11.35 นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยละ 9.86 สมาชิกสภาเทศบาลร้อยละ 13.98 และนายก อบต.ร้อยละ 4.16 (สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2550:ออนไลน์) จะเห็นได้จากสัดส่วนของสตรีที่ได้รับเลือกตั้งในปีที่ผ่านมา ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ แต่ก็มีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อสตรีเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารแล้ว สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมตามที่ต้องการได้ในระดับหนึ่ง หากวิเคราะห์ในมุมมองแนวคิดสตรีนิยม การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของผู้หญิงถือเป็นสิทธิที่เท่าเทียมในฐานะที่เป็นมนุษย์เช่นเดียวกับผู้ชาย ผู้หญิงมีความคิดเป็นของตนเอง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ มีความสนใจ ห่วงใยในมุมมองของตนเองที่อาจแตกต่างจากความคิดของผู้ชาย ประโยชน์ที่ได้รับจากการที่ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกิดขึ้นกับสังคมโดยรวม ทั้งทางด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุก ๆ คนในสังคมโดยเฉพาะกลุ่มเด็กเยาวชน ผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการการได้รับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรี ของการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2552 เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางให้กับสตรีที่มีความสนใจและมีแนวคิดในการลงสมัครรับเลือกตั้งเข้าไปเป็นนักการเมืองทุกระดับ ในด้านการเพิ่มทักษะ การใช้กลยุทธ์ในการหาเสียง เทคนิคการวางแผน การตัดสินใจในการเลือกใช้วิธีการสื่อสารทางการเมือง การโน้มน้าวเพื่อให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจและตัดสินใจในการเลือกผู้แทนที่เป็นเพศหญิงเข้าไปเป็นตัวแทนและไปใช้สิทธิแทนตนในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ เพื่อไปพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการนำไปสู่การได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิง (สมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2552 เขต 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้ามุ่งศึกษา กระบวนการนำไปสู่การได้รับเลือกตั้งเป็นนักรการเมืองท้องถิ่นสตรีซึ่งมีผลทำให้ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครหญิงเป็นสมาชิกสภาเทศบาลจำกัดขอบเขตเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่ใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งทั้งหมดในเขตเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 3,665 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่ใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 360 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของทาโร่ ยามาเน่ (Yamanee, 1973 อ้างอิงในธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543 ไม่มีเลขหน้า) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้ศึกษามุ่งศึกษากระบวนการที่ผู้สมัครลงรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งใช้ในด้านคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ด้านนโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด ด้านกลยุทธ์ในการหาเสียง ด้านหวัคະແນນและสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- รายได้ต่อเดือน
- อาชีพ

2. ปัจจัยทางสังคม

- การมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
- การใช้กลยุทธ์และสื่อในการประชาสัมพันธ์หาเสียงของผู้สมัคร

3. ปัจจัยทางการเมือง

- คุณลักษณะของผู้สมัครลงเลือกตั้ง
- นโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด
- ด้านหัวคะแนนและสิ่งแวดล้อม เช่น เงิน ฯลฯ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจเลือกนักการเมืองท้องถิ่นสตรีเป็นสมาชิก

สภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ พื้นที่เทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

5. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษาเรื่องกระบวนการได้รับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรีศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2552 ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2554 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2552

สมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขตที่ 2 หมายถึง ตัวแทนของประชาชน เขตที่ 2 ตำบลแม่กา ที่ได้รับการเลือกตั้งจากผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนให้มาทำหน้าที่ในสภาเทศบาลตำบลแม่กาอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กระบวนการคือ โครงสร้างหรือตัวแทนที่ใช้สำหรับการแสดงให้เห็นถึงการทำงานและการจัดการองค์การในการดำเนินงานในแนวทางที่บรรลุถึงหลักเกณฑ์ที่สำคัญสามประเด็น คือ 1) ต้องสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล 2) ต้องมีศักยภาพสำหรับการได้เปรียบเชิงการแข่งขัน 3) ต้องสามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (แหล่งที่มา: Rummel และคณะ (2006))

การตัดสินใจ หมายถึง เป็นกระบวนการของการหาโอกาสที่จะตัดสินใจการหาทางเลือกที่พอเป็นไปได้และทางเลือกจากงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ การตัดสินใจเป็นกระบวนการของกิจกรรมต่าง ๆ 3 ประการ คือ กิจกรรมด้านซาร์ปัญญา ซึ่งจะเน้นการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่จะนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจ, กิจกรรมด้านการออกแบบ คือ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ, กิจกรรมเกี่ยวกับการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติ :ไซมอน (Simon)

แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ อันเกิดจากความต้องการ (Needs) วัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เอง แรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการหรือขาดอะไรบางอย่าง จึงเป็นพลังชักจูง หรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น ส่วนแรงจูงใจภายนอกได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร้าเร้า นำช่องทาง และมาเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอก แต่เพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้

กลยุทธ์ในการหาเสียง หมายถึง วิธีหาเสียงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การพูดคุยพบปะกับประชาชนตามบ้านหรือที่ชุมชนต่าง ๆ การเดินหาเสียงตามบ้าน การใช้สื่อเอกสาร สิ่งพิมพ์ เทปเสียง การติดป้ายตามถนน การใช้อาสาสมัครช่วยหาเสียง เป็นต้น (วัชระ:แนวคิดกลยุทธ์ในการเลือกตั้งของนักการเมืองท้องถิ่นสตรี)

คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สมัคร หมายถึง บุคลิกลักษณะต่าง ๆ ของผู้สมัคร ได้แก่ ระดับการศึกษา การประพฤติตน ฐานะทางการเงิน ชื่อเสียง อุดมการณ์ ประสบการณ์และผลงานทางการเมืองที่เด่นชัด

หัวคะแนนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในการหาเสียง หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รณรงค์เพื่อให้ประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตัวและเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของตัวผู้สมัครจากสื่อต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น จากการพูดคุย จากสื่อสิ่งตีพิมพ์ แผ่นพับใบปลิว ป้ายโฆษณา หาเสียง เป็นต้น

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผลการศึกษาที่ได้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการใช้หรือเพิ่มทักษะการใช้กลยุทธ์ในการหาเสียง เทคนิคการวางแผน และการตัดสินใจในการเลือกใช้สื่อและเนื้อหาสาระการระดมการสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ เช่น สมาชิกในครอบครัว สมาชิกกลุ่มและประชาชน ตลอดจนสร้างความสำเร็จจากวิธีการและสื่อที่ใช้ในการหาเสียง

2. ผลการศึกษาที่ได้ สามารถนำไปเป็นแรงจูงใจให้ผู้หญิงมีความมั่นใจและมีแรงผลักดันให้เข้ามาสืบบทบาททางการเมืองในทุกระดับเพิ่มมากขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษากระบวนการการได้รับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรีศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2555 ได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีการวางแผนเชิงกลยุทธ์
2. ทฤษฎีระบบ
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
4. แนวคิดการมีจริยธรรมของนักการเมือง
5. แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง
6. การใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการวางแผนเชิงกลยุทธ์

ความหมายของการวางแผนเชิงกลยุทธ์

กลยุทธ์ คือ วิธีการดำเนินงานเพื่อบรรลุภารกิจหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กลยุทธ์ จะระบุขั้นตอนที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

การวางแผนกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการของการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ และการกำหนดกลยุทธ์ขึ้นมาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

การวางแผนกลยุทธ์

การวางแผนทั่วไปและการวางแผนกลยุทธ์ ย่อมมีความแตกต่างกัน ทำให้ต้องศึกษา เพื่อให้เข้าใจความหมายของการวางแผนกลยุทธ์ดังนี้

1. การกระทำใด ๆ ที่มีผลต่อการเพิ่มความแข็งแกร่งหรือความมั่นคงของบริษัทเมื่อเทียบกับบริษัทคู่แข่ง
2. กระบวนการที่ทำให้ธุรกิจสามารถเอาชนะคู่แข่งขั้นทางการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ภายใต้เงื่อนไขทรัพยากรที่มีอยู่
3. การคิดอย่างมีระบบความเชื่อมั่นและการเอาใจใส่ในงานที่ทำเพื่อนำไปสู่การคิด

วิเคราะห์หาเหตุผลที่สามารถเจาะจงเข้าถึงแก่นของปัญหาอย่างแท้จริง เพื่อสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจต่อคู่แข่ง

4. การแสวงหาวิธีการเอาชนะคู่แข่งโดยหลีกเลี่ยงการกระทำในสิ่งเดียวกับคู่แข่ง ทำกระบวนการของการคิดและตัดสินใจในปัจจุบันว่าจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้องค์กรมีชัยชนะเหนือคู่แข่ง และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ภายใต้สถานการณ์แวดล้อมที่กำหนดขึ้นตอนและทิศทางดำเนินงานในระยะยาวที่สามารถปฏิบัติได้จริงภายใต้การคาดเดาสถานการณ์แวดล้อมในอนาคต ทั้งภายในและภายนอก

5. การวางแผนให้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของสถานประกอบการโดยพิจารณาทั้งข้อจำกัดและโอกาส ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อกำหนดทิศทางในการดำเนินธุรกิจ

กระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning Process)

กระบวนการวางแผน คือ กระบวนการในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมองค์กรทั้งภายในและภายนอก วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่คาดหวัง เพื่อให้องค์กรเป็นและไปให้ถึงในอนาคต วิธีการเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่ต้องการและการปฏิบัติที่คาดหวังเพื่อให้บรรลุจุดหมายนั้น สิ่งเหล่านี้คือ กระบวนการในการวางแผนซึ่งประกอบด้วย

1. การตั้งข้อสมมุติฐานเกี่ยวกับอนาคต ได้แก่ กระบวนการในการพิจารณา วิเคราะห์ ตัดสินใจ และคาดเดา เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร ทั้งในปัจจุบัน ตลอดจนโอกาสความน่าจะเป็นที่เป็นไปได้ในการเกิดเหตุการณ์ในอนาคต เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม การเมือง ซึ่งก่อให้เกิดโอกาสและข้อจำกัด ซึ่งมีผลกระทบต่อจุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กร เพื่อแสวงหาทิศทาง วิธีการนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ คือ การหาคำตอบของคำถามที่ว่าวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กรคืออะไร ? หนะนี้องค์กรยืนอยู่ ณ จุดไหน ? ในอนาคตต้องการให้องค์กรเป็นอย่างไร ? อะไรคือเป้าหมายพื้นฐานและอะไรคือเป้าหมายเฉพาะ ? การกำหนดวัตถุประสงค์จะทำให้เห็นเป้าหมายที่ชัดเจนและทำให้วางแผนได้ชัดเจน แม่นตรง ต่อเป้าหมายที่วางไว้

3. การกำหนดกลยุทธ์และการพัฒนากลยุทธ์เป็นแนวทางในการค้นหาแนววิธีการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่วางไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนจุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กรเป็นพื้นฐานในการพัฒนาตัดสินใจ เพื่อเลือกกลยุทธ์ที่ดีที่สุด เพื่อเป็นการวางแผนและปฏิบัติการ

4. การกำหนดเป้าหมาย ซึ่งเป็นจุดหมายเฉพาะของหน่วยงาน ซึ่งเป้าหมายจะต้องมีลักษณะที่สามารถวัดได้เป็นตัวเลข และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ระยะยาวขององค์กร

5. การกำหนดแผนปฏิบัติงานแผนปฏิบัติงานจะเกิดขึ้นควบคู่กับเป้าหมายและกลยุทธ์ เพื่อให้มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนว่าจะทำอะไร ในช่วงเวลาใด จะต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้างและปริมาณเท่าใดงานนั้น ๆ จะแล้วเสร็จเมื่อใดเป็นต้น การกำหนดแผนปฏิบัติงานจะทำให้สามารถตรวจสอบผลการดำเนินงานได้ว่า งานนั้นดำเนินไปได้เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรที่ขัดขวาง และจะแก้ปัญหาอุปสรรคเหล่านั้นได้อย่างไรเพื่อให้สำเร็จลุล่วงตามแผน

6. การปฏิบัติตามแผนคือขั้นตอนของการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ เพื่อหาคำตอบว่าแผนที่วางไว้จะก่อให้เกิดประสิทธิผลหรือไม่ มากหรือน้อยเพียงใด และอะไรคือปัญหาอุปสรรคขวางกั้นมิให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง ตลอดจนหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาลู่ล่อ

7. ข้อมูลย้อนกลับ คือ การประเมินผลการดำเนินงาน และสรุปผลการประเมินนั้น ๆ ว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่เพราะเหตุใด เพื่อแสวงหาวิธีการในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

ข้อจำกัดของการวางแผนกลยุทธ์

เป็นการวางแผนภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนมีลักษณะเป็นการวางแผนจากบนลงล่าง (Top-down) ซึ่งขึ้นกับความคิดเห็นของผู้บริหารเป็นการวางแผนในปัจจุบัน เพื่อการปฏิบัติในอนาคตซึ่งสถานการณ์ทั้งหลายเกิดจากการคาดเดาล่วงหน้าของผู้บริหาร

การล้มเหลวของการวางแผนกลยุทธ์

สาเหตุของความล้มเหลวของการวางแผนเชิงกลยุทธ์อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยต่อไปนี้

1. ขาดการระดมความคิดและการประสานงานแผนกลยุทธ์จะต้องมีลักษณะของการประสานกันระหว่างผู้บริหารกับพนักงานโดยมีการประสานจากบนลงล่าง (Top down) ในลักษณะของการระดมความคิด (Brainstorming) และมีการประสานจากล่างขึ้นบน (Bottom top) ในลักษณะของการปฏิบัติการถ้าการวางแผนกลยุทธ์ขาดการประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและพนักงาน อาจทำให้เป้าหมายและทิศทางที่วางไว้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ทำให้ไม่สามารถนำไปสู่ผลสำเร็จได้

2. ข้อมูลข่าวสารไม่ถูกต้องแผนกลยุทธ์เป็นแผนระยะยาวที่วางไว้ก่อนการปฏิบัติจริงอาจยาวนานถึง 10-15 ปี วิสัยทัศน์ที่แม่นตรงของผู้บริหารจึงมีความสำคัญ ข้อมูลข่าวสารที่ผู้บริหารได้รับ จะมีอิทธิพลต่อการสร้างวิสัยทัศน์ ถ้าข้อมูลข่าวสารที่ผู้บริหารได้รับไม่ถูกต้องแม่นตรงจะทำให้วิสัยทัศน์ของผู้บริหารผิดพลาดไปองค์การจึงไม่อาจประสบผลสำเร็จได้ตามที่หวัง

3. อุปสรรคจากค่านิยมขององค์กรองค์กรแบบเก่าที่ไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์แวดล้อมไม่เปิดกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกบุคลากรมีลักษณะปิดกั้นและอยู่กับตัวเองโดยไม่มีการพัฒนา จะเป็นอุปสรรคทำให้องค์กรไม่สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการได้

4. อุปสรรคจากความล่าช้าความเห็นแก่ตัวของกรวางแผนกลยุทธ์ส่วนหนึ่งมาจากการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งภายในบุคลากร ผู้ร่วมทำแผนกลยุทธ์ มีอิทธิพลต่อข้อมูลและการตัดสินใจ “อคติ” และความล่าช้าอาจมีผลให้การตัดสินใจในจุดแข็งจุดอ่อนผิดพลาดไปทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่แม่นยำ

จากทฤษฎีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic management) (วิมลทิพย์ ทองระอา 2545,17) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยขั้นตอนพื้นฐาน 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อพิจารณาถึงโอกาสและอุปสรรค และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน เพื่อการพิจารณาถึงจุดแข็งและจุดอ่อนทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยเรียกว่า การวิเคราะห์ (SWOT Analysis)

2. การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการพัฒนาแผนระยะยาวของโอกาสและอุปสรรคของสภาพแวดล้อมภายนอก จุดแข็งและจุดอ่อนของสภาพแวดล้อมภายใน การกำหนดกลยุทธ์จะต้องเป็นการรวมภารกิจ การกำหนดเป้าหมาย และการกำหนดนโยบาย

3. การดำเนินกลยุทธ์ เป็นการวางแผนดำเนินงานในรายละเอียดที่เฉพาะเจาะจง เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. การควบคุมกลยุทธ์ เป็นการตรวจสอบกิจกรรมผลการดำเนินงาน เพื่อเปรียบเทียบระหว่างผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงกับแผนกลยุทธ์ที่กำหนด ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ทฤษฎีระบบ

ความหมายของระบบ

ระบบ (system) หมายถึง การรวบรวมสิ่งต่างๆทั้งหลายที่มนุษย์ได้ลอกแบบและสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อสามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ (Banathy1968 : 7)

GagneandBriggs กล่าวว่าระบบหมายถึงวิธีการใด ๆ ที่ได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบเพื่อเป็นหลักให้สามารถทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมายซึ่งอาจจะเป็นเป้าหมายในวงกว้างหรือในวงแคบ ๆ ก็ได้

ระบบ (system) หมายถึงผลรวมของหน่วยย่อยซึ่งทำงานเป็นอิสระจากกันแต่มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2523 : 98)

กล่าวโดยสรุป ระบบ คือการรวบรวมส่วนประกอบต่างๆที่มีความสัมพันธ์กันภายใน และมีปฏิสัมพันธ์กันโดยส่วนประกอบทั้งหลายนั้นจะร่วมกันทำงานอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

องค์ประกอบของระบบ

องค์ประกอบที่สำคัญของระบบมี 4 ส่วนได้แก่ ส่วนนำเข้า (input) ส่วนกระบวนการ หรือ โพรเซส (processing) ส่วนผลลัพธ์ (output) และส่วนป้อนกลับ (feed-back)

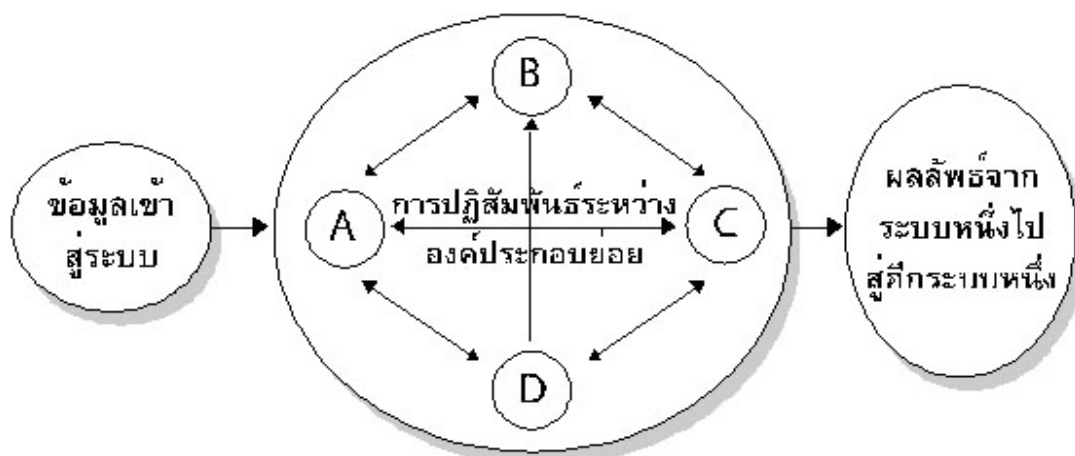
ส่วนนำเข้า (Input) คือทรัพยากรหรือสิ่งที่จำเป็นเพื่อนำเข้าสู่ระบบแล้วก่อให้เกิดกระบวนการขึ้น

กระบวนการ (processing) คือส่วนที่ทำหน้าที่แปรสภาพ หรือประมวลผลโดยอาศัยส่วนนำเข้าของระบบไปแปรสภาพเป็นผลลัพธ์ที่ต้องการ

ผลลัพธ์ (output) คือ ส่วนที่ต้องการจากระบบซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของระบบ

ป้อนกลับ (feed-back) คือ ส่วนที่ใช้ในการควบคุมการทำงานของกระบวนการเพื่อให้การทำงานของระบบบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยนำเอาส่วนผลลัพธ์ไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จากนั้นนำผลที่ได้จากการเปรียบเทียบไปปรับปรุงส่วนนำเข้าหรือกระบวนการ

จากความหมายของระบบตามที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าการที่จะมีระบบใดระบบหนึ่งขึ้นมาได้จะต้องมีส่วนประกอบหรือสิ่งต่างๆเป็นตัวป้อนโดยเรียกว่า "ข้อมูล" เพื่อดำเนินงานสัมพันธ์กันเป็น"กระบวนการ"เพื่อให้ได้ "ผลลัพธ์" ออกมาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นภายในระบบหนึ่งจะสามารถแบ่งองค์ประกอบและหน้าที่ได้ดังนี้

ภาพ1 แสดงรูปองค์ประกอบของระบบ

1. ข้อมูลเป็นการตั้งปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาการตั้งวัตถุประสงค์หรือเป็นการป้อนวัตถุประสงค์ตลอดจนข้อมูลต่างๆเพื่อการแก้ปัญหา
2. กระบวนการเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ป้อนเข้ามาเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ผลลัพธ์เป็นผลผลิตที่ได้ออกมาภายหลังจากการดำเนินงานในขั้นของกระบวนการสิ้นสุดลงรวมถึงการประเมินด้วย
4. ข้อมูลป้อนกลับซึ่งเป็นการนำเอาผลลัพธ์ที่ประเมินนั้นมาพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องอะไรบ้างเพื่อจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนต่าง ๆ นั้นให้สามารถใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากองค์ประกอบและหน้าที่ต่าง ๆ ของระบบดังกล่าวมาแล้วจึงจะขอยกตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังนี้

ตัวอย่าง : ระบบการผลิตบัณฑิตมหาวิทยาลัย

ข้อมูล : ผู้ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาโดยมีการตั้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อเรียนจบออกมาเป็น "บัณฑิต"

กระบวนการ : การลงทะเบียนเรียนการเรียนให้ครบในวิชาและหน่วยกิตที่ได้กำหนดไว้ การสอบผ่านได้คะแนนเฉลี่ยถึงเกณฑ์มาตรฐาน ฯลฯ

ผลลัพธ์ : นักศึกษาสำเร็จตามกฎข้อบังคับและเงื่อนไขต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ออกมาเป็น "บัณฑิต"

ข้อมูลป้อนกลับ : เมื่อบัณฑิตจบออกมาแล้วยังหางานทำไม่ได้หรือทำงานไม่ได้ดีเท่าที่ควรนับเป็นข้อมูลป้อนกลับให้นำมาวิเคราะห์ถึงทุกขั้นตอนในระบบนั้นเช่น การสอบคัดเลือกได้มาตรฐานหรือไม่เนื้อหาวิชาที่เรียนเหมาะสมกับสภาพการทำงานในแต่ละแขนงหรือไม่ ซึ่งต้องทำการแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่คาดว่าจะยังบกพร่องอยู่หรืออาจจะมีการปรับปรุงใหม่ทั้งระบบก็ได้

ลักษณะของระบบที่ดี

ระบบที่ดีสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (efficiency) และมีความยั่งยืน (sustainable) ต้องมีลักษณะ 4 ประการคือ

1. มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (interact with environment) ระบบทุก ๆ ระบบจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ๆ ตัวที่เรียกว่า "สิ่งแวดล้อม" ซึ่งทำให้ระบบดังกล่าวกลายเป็นระบบเปิด (Open system) คือ ระบบจะรับปัจจัยนำเข้า (input) จากสิ่งแวดล้อม เช่น พลังงาน อาหาร ข้อมูล แล้วเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้านี้ให้กลายเป็นผลผลิต (output) แล้วจึงส่งกลับไปให้สิ่งแวดล้อมอีกทีหนึ่ง

2. มีจุดหมายหรือมีเป้าประสงค์ (purpose) คือระบบจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนแน่นอนสำหรับตัวของมันเอง เช่นระบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ก็มีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนว่าเพื่อรักษาสุขภาพการมีชีวิตไว้ให้ได้ดีที่สุด

3. มีการรักษาสภาพตนเอง (self-regulation) ทำได้โดยมีการแลกเปลี่ยน input และ output กันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบหรือระบบย่อย เช่นระบบย่อยอาหารของร่างกายมนุษย์ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย หรือระบบย่อยต่าง ๆ เช่น ปาก น้ำย่อย น้ำดี หลอดอาหาร กระเพาะอาหาร ฯลฯ

4. มีการแก้ไขตนเอง (self-correction) เพื่อเป็นการรักษาสุขภาพของตนเอง เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างร่างกายกับอากาศหนาว (สภาพแวดล้อม) อาจจะทำให้เกิดอาการหวัดขึ้นได้ในสถานการณ์นี้ถ้าร่างกายไม่สามารถที่จะรักษาสุขภาพตัวเองได้อย่างดีร่างกายก็จะต้องผลิตภูมิคุ้มกันออกมาต้านหวัดเพื่อที่จะต่อสู้กับอาการหวัดนั้น

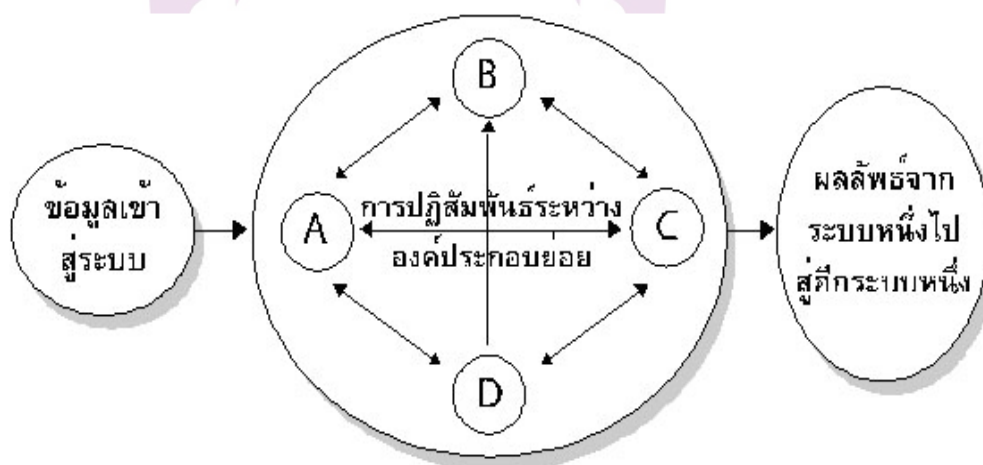
การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)

เป็นวิธีการนำเอาผลที่ได้ (Feed Back) จากผลผลิตหรือการประเมินผล (Evaluation) มาพิจารณาปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าวิธีระบบเป็นขบวนการต่อเนื่อง และมีลักษณะเช่นเดียวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ความหมาย : การพิสูจน์องค์ประกอบและความสัมพันธ์ภายในของระบบการพิสูจน์เพื่อหาปัญหาในการออกแบบระบบและการกำหนดหน้าที่ของระบบ (Heinich)

การวิเคราะห์ระบบเป็นวิธีการวิเคราะห์ระบบใดระบบหนึ่งโดยมีการคาดหมายและจุดมุ่งหมายที่เป็นการปรับปรุงแก้ไขระบบนั้น โดยการวิเคราะห์นั้นจะแยกแยะปัญหาออกมาให้ได้แล้วกำหนดปัญหาเป็นหัวข้อเพื่อทำการศึกษาและหาวิธีการแก้ไขประจักษ์ เฉิดโฉม (2537) การวิเคราะห์ระบบนั้นเป็นการศึกษาแนวทางในการดำเนินงานโดยการวิเคราะห์ทุกองค์ประกอบทุก ๆ ส่วนลดลง (2545)

ระบบที่กล่าวมานั้นเป็นระบบและองค์ประกอบในความหมายของระบบใหญ่ โดยทั่วไปที่มองอย่างง่าย ๆ แต่แท้ที่จริงแล้วระบบมีความหมายที่กว้างขวางและมีองค์ประกอบย่อยมากไปกว่านั้นเนื่องจากระบบจะเกิดขึ้นได้จากผลรวมของส่วนต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและทำงานร่วมกันโดยที่ส่วนต่าง ๆ หรือองค์ประกอบย่อยของระบบนี้อาจจะเป็นระบบย่อยอีกมากมายหลายระบบที่รวมอยู่ในระบบใหญ่นั้นและจะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ไม่ทางตรงก็โดยทางอ้อมการเปลี่ยนแปลงของส่วนใดส่วนหนึ่งอาจจะมีผลกระทบไปยังการทำงานของระบบใหญ่ในส่วนรวมโดยอาจเป็นการให้ผลที่ดีขึ้นหรือเป็นผลในทางตรงข้ามก็ได้ การวิเคราะห์ระบบสามารถแสดงได้ดังนี้คือ

ภาพ 2 แสดงรูปแบบแผนของระบบใหญ่และระบบย่อยที่มีปฏิสัมพันธ์กัน

จากรูปของระบบดังกล่าว จะเห็นได้ว่าระบบนั้นประกอบด้วยข้อมูลที่เข้าสู่ระบบตัวระบบซึ่งมีองค์ประกอบย่อย A, B, C และ D จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในทางเดียวกันหรือย้อนกลับไปมาสองทางได้หรืออาจจะทำงานเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกันก็ได้เมื่อมีการทำงานขึ้นในระบบแล้วก็จะมีผลลัพธ์เกิดขึ้นเพื่อนำไปใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยที่ผลลัพธ์นั้นอาจมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระบบอื่น ๆ ต่อไปอีกได้ตัวอย่างเช่น ร่างกายมนุษย์เป็นระบบใหญ่

ระบบหนึ่งซึ่งมีองค์ประกอบเป็นระบบย่อยต่าง ๆ มากมาย ในการที่จะทำให้ง่ายแก่ร่างกายมนุษย์ ดำรงอยู่ได้นั้น ย่อมต้องอาศัยอาหาร น้ำอากาศ ฯลฯ ซึ่งนับเป็นการป้อนข้อมูลเข้าสู่ระบบ ร่างกายนั่นเองเมื่อร่างกายได้รับสิ่งเหล่านี้เข้าไปแล้วก็จะนำไปสู่ระบบต่าง ๆ เพื่อทำงานตาม ขั้นตอนของกระบวนการเช่นอากาศถูกนำไปสู่ระบบการหายใจซึ่งมีความสัมพันธ์กับระบบการ พอกอากาศของปอดหรืออาหารและน้ำถูกนำไปสู่ระบบการย่อยอาหารเพื่อนำไปเลี้ยงร่างกาย ซึ่งผลลัพธ์ก็คือการที่ร่างกายสามารถมีชีวิตอยู่ได้เพื่อดำรงอยู่ในระบบสังคมต่อไป ถ้าระบบใดระบบหนึ่งในร่างกายมีการทำงานที่เปลี่ยนแปลงหรือผิดปกติก็อาจจะไป กระทบกระทบกับระบบอื่น ๆ ในร่างกายได้ เช่นเมื่อสายตาเปลี่ยนเป็นสั้นลงหรือยาวขึ้น ก็ย่อมกระทบกับระบบประสาทอาจทำให้ปวดศีรษะหรือมีนงงได้ดังนี้ เป็นต้น

ขั้นตอนของการวิเคราะห์ระบบ

ดร.เลห์แมน (Lehman) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของวิธีระบบไว้ดังนี้

1. ปัญหา (Identify Problem) คือการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริงในการปฏิบัติงาน ว่าคืออะไร หาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นกับสิ่งที่มีอยู่แล้วมาจัดลำดับและกำหนด ระดับความสำคัญของปัญหา
2. จุดมุ่งหมาย (Objectives) คือ การระบุจุดมุ่งหมายจะต้องชัดเจนสามารถวัดได้ และ สอดคล้องกับปัญหา
3. ศึกษาข้อจำกัดต่าง ๆ (Constraints) เป็นการศึกษาและทำการรายการข้อจำกัดเกี่ยวกับ ทรัพยากร (Resources) ที่มีอยู่
4. ทางเลือก (Alternatives) คือ การสร้างทางเลือกสำหรับการแก้ปัญหา
5. การพิจารณาหาทางเลือกที่เหมาะสม (Selection) เป็นการศึกษาหาแนวทางใน การเลือกที่จะส่งผลต่อจุดมุ่งหมายที่ต้องการมากที่สุดและด้วยทุนที่น้อยที่สุด
6. การทดลองปฏิบัติ (Implementation) เป็นการนำเอาทางเลือกที่ได้ไปทดลองเพื่อดู ว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่
7. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลการทดลองเพื่อพิจารณาดูว่า ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่
8. การปรับปรุงแก้ไข (Modification) คือการนำข้อบกพร่องที่พบจากการประเมินผล มาปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่พอใจแล้วจึงนำไปใช้กับการแก้ปัญหาในระบบ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ความหมายของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง (Election) นับว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศในอันที่จะมอบความไว้วางใจในตัวแทนของปวงชนไปใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยซึ่งจะเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติข้อ 21 (1) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) สรุปใจความสำคัญได้ว่า “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาลผู้ปกครองเจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาด้วยการลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากันและกระทำการลับด้วยวิธีการอื่นใดที่จะรับประกันในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี” (กระมล ทองธรรมชาติ 2525, 201)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ว่า หมายถึง การเลือกบุคคลเพื่อเป็นตัวแทนตน กรณีต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น

วัชรรา ไชยสาร (2541, 8-9) ให้ทัศนะว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบายและวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองปกครองของประชาชน

พรรคดี ผ่องแผ้ว (2527, หน้า 25) ให้ความเห็นไว้ว่า ระบบการเมืองไทยได้ยึดหลักของความคิดของการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งหน้าที่และบทบาทหลักของพลเมือง ก็คือส่วนที่ป้อนเข้าสู่ตัวระบบ ด้วยการเรียกร้องสิ่งที่มีคุณค่าและการให้ความสนับสนุนแก่อำนาจหน้าที่ของระบบการเมืองไทยในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่านั้น บทบาทและหน้าที่หลักดังกล่าวนี้โดยสรุปได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยนั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยมีโครงสร้างเน้นประชาธิปไตย

แบบประชาชนมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่ง ในกระบวนการทางการเมืองและมีความจำเป็นสำหรับการเมืองทุกระบบ เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยเฉพาะ การเสนอข้อเรียกร้อง (demand) และการสนับสนุน (support) ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของระบบการเมือง หรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในสถานะสมดุลได้ หากระบบการเมืองปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้

คุณค่าของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งนั้น ได้รับการกล่าวถึงว่า เป็นวิธีการที่อาจมีข้อเสียน้อยที่สุดในการที่จะให้คนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วม หรือมีบทบาทในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตย ที่ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยการเลือกตั้งเป็นกระบวนการสรรหาผู้ปกครองหรือรัฐบาลโดยสันติวิธีที่มีคุณค่าหรือคุณประโยชน์สำคัญใน 2 ประการ เป็นอย่างน้อย กล่าวคือ

ประการแรก การเลือกตั้งเป็นการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ให้กับอำนาจรัฐบาลหรือผู้ปกครองที่มาจาก การเลือกตั้ง เนื่องจากการเลือกตั้งนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้มีโอกาสคัดเลือกตัวแทนไปเป็นรัฐบาลบริหารประเทศ และเมื่อรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศโดยผ่านการเลือกตั้งที่เป็นการแสดงเจตจำนงในการปกครองของประชาชนแล้วนโยบายสาธารณะซึ่งพิจารณาได้ง่าย ๆ ว่าเป็นสิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะทำหรือไม่ทำ (Dye 1978, 3-5) ผู้ใช้อำนาจการเมืองการปกครองซึ่งได้รับอำนาจจากประชาชนย่อมสามารถกระทำการต่าง ๆ ในนามประชาชนได้อย่างเต็มที่ เพราะได้รับอำนาจโดยความนิยมจากประชาชน

ประการที่สอง การเลือกตั้งเป็นกลไกแห่งการสืบทอดอำนาจโดยสันติการเลือกตั้งแต่ละครั้งอาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรี หรือเปลี่ยนกลุ่มการเมืองที่เข้าทำหน้าที่เป็นรัฐบาล แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากผลของการเลือกตั้งย่อมเป็นการเปลี่ยนแปลงตามครรลองและกระบวนการที่รัฐธรรมนูญกำหนด เป็นปรากฏการณ์ธรรมดาที่เกิดโดยสันติวิธี ไม่ทำให้มีปัญหาหรือวิกฤติการณ์ใดๆเกิดขึ้น (สุขุม นวลสกุล 2542, 251) เว้นไว้แต่การเลือกตั้งที่ทำให้ได้มาซึ่งผู้แทนประชาชนที่ฉ้อฉล อันส่งผลให้หลายกรณีการเลือกตั้ง มีฐานะเป็นกลไกสืบทอดอำนาจ และเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ความสำคัญของการเลือกตั้ง

โคเฮน (Cohen 1971, 76) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเลือกตั้งไว้ว่า การเลือกตั้งเป็นหลักการสำคัญของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยเริ่มแรก ซึ่งก็คือ การให้พลเมืองจำนวนมากที่สุดใช้อำนาจอธิปไตยในการปกครอง ซึ่งก็อาจทำได้ในทางปฏิบัติเนื่องจากพลเมืองมีจำนวนมาก สตรีวิสัยที่จะจัดการปกครองตนเอง นอกจากนี้พลเมืองบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองที่เพียงพอ ในขณะที่ประชาชนบางส่วนต้องมีภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว การปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรงจึงได้ถูกเปลี่ยนมาเป็นการที่จะให้ประชาชนได้ใช้อำนาจอธิปไตย (Sovereignty Power) ผ่านทางผู้แทน กล่าวคือ ให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลจำนวนหนึ่งไปทำหน้าที่เป็นผู้แทนที่เขาเห็นว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถให้ไปทำหน้าที่ในการอำนาจรัฐแทนเขา

ธโรธร ตูทองคำ (2545, 538-539) ได้จำแนกความสำคัญของการเลือกตั้งไว้ 2 ลักษณะดังนี้

ก. ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎี

ในทางทฤษฎีกล่าวได้ว่า ทฤษฎีการแบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็นสามส่วนคืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ มีความเชื่อมโยงกับปรัชญาการเลือกตั้ง กล่าวคือ การเลือกตั้งจะเป็นที่มาของกลไกใช้อำนาจอธิปไตยในประเทศประชาธิปไตย ในความหมายนี้ การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นการยอมรับในอำนาจของประชาชนในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งได้มีการมอบอำนาจให้กับตัวแทนไปปฏิบัติกรแทนตามกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ การเลือกตั้งจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ด้วยการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ และมีความสัมพันธ์กับอำนาจทางฝ่ายบริหาร ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎีที่เป็นไปตามนัยแห่งทฤษฎีประชาธิปไตยแบบคลาสสิก (Classical Democratic Theory) บ่งชี้ให้เห็นว่า การเลือกตั้งเป็นการเลือกรัฐบาลที่จะเข้ามาปกครองประเทศ (พรศักดิ์ ฝ่องแผ้ว, 2540: 217)

ข. ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางปฏิบัติ

การเลือกตั้งในทางปฏิบัตินั้น มีความสำคัญในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย อันจะเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติเชิงบังคับข้อ 21 (1) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งสรุปใจความสำคัญไว้ว่า "เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจการปกครองของรัฐบาล เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลา

ด้วยการลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากัน และกระทำการเป็นการลับ ด้วยวิธีการอื่นใดที่รับประกันได้ว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเป็นไปโดยเสรี" ในแง่นี้ การเลือกตั้งจะเป็นกระบวนการทางปฏิบัติหรือขั้นตอนที่สำคัญของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบ เสรีประชาธิปไตย (Liberal Democracy) และในทางปฏิบัตินี้อาจจัดแบ่งความสำคัญของการเลือกตั้งออกได้เป็น 6 ประการ ประกอบด้วย

ประการแรก การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นการแสดงออกซึ่ง เจตจำนงหรือความต้องการของประชาชนในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นกับระบบการเมือง

ประการที่สอง การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีผลต่อการจัดตั้งรัฐบาล และการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล โดยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยสันติวิธี ก่อให้เกิดการหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านอำนาจ ป้องกันการผูกขาดอำนาจและการฉ้อราษฎร์บังหลวง ในแง่นี้ การเลือกตั้งเป็นการตัดสินใจของผู้มีสิทธิออกเสียงหรือประชาชนในรัฐในอันที่จะกำหนดรัฐบาลนั่นเอง

ประการที่สาม การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันทางการเมือง กับประชาชน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นกลไกที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้าง ส่วนบน (Super Structure) อันประกอบด้วยรัฐสภา รัฐบาลและศาล กับโครงสร้างส่วนล่าง (Infra Structure) ซึ่งก็คือประชาชนโดยผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังนั้นการเลือกตั้ง จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความคิดความเชื่อ และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงาน ของรัฐบาลและเป็นพันธะสัญญาที่รัฐบาลจำต้องปฏิบัติตามนโยบายที่ให้ไว้ นโยบายของรัฐนี้ นับเป็นสัญญาประชาคม (Social Contract) ที่เป็นผลมาจากการเลือกตั้งทั่วไปอันเป็นส่วนสำคัญ ต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

ประการที่สี่ การเลือกตั้งเป็นกระบวนการ กลไก และขั้นตอนที่แสดงถึงความเป็น ประชาธิปไตยหรือเป็นสัญลักษณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งทำให้การเลือกตั้ง เป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันการใช้อำนาจรุนแรงทาง การเมืองการปฏิบัติ รัฐประหารเมื่อการเมือง เกิดวิกฤตการณ์ การเลือกตั้งในแง่นี้จึงเป็นเครื่องมือประการหนึ่งที่จะใช้ลดความขัดแย้งลงได้

ประการที่ห้า การเลือกตั้งก่อให้เกิดบูรณาการทางสังคม (Societal Integration) และ ความรู้สึกในทางปฏิบัติที่ต่างต้องมามีสิทธิหรือหน้าที่ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเลือกตั้ง เป็นกลไกสำคัญทั้งในทางการเมืองและสังคม ในการสร้างความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของ อำนาจอธิปไตย และการเป็นเจ้าของประเทศของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือเป็นกิจของ พลเมือง (Civic Duty) ที่พลเมืองในประชาคมการเมืองจะต้องปฏิบัติ

ประการที่หก การเลือกตั้งก่อให้เกิดการกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) ทั้งนี้เพราะมีกิจกรรมทางการเมืองหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการรณรงค์หาเสียง (Vote-gaining Campaign) ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดการสื่อสาร ถ่ายทอดความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสร้างเสริมการเรียนรู้ระหว่างกันจนนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ร่วมกันในที่สุด

วิทยา สุจริตธนารักษ์ (2516, 1) ให้ความเห็นไว้ว่า การเลือกตั้งมีความสำคัญต่อการเมือง ประการหนึ่ง และเป็นสิ่งกำหนดผู้ที่ จะเข้าหรือออกจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งหากจะกล่าวให้กระชับก็คือการเข้าหรือออกจากอำนาจทางการเมือง (ทัศนะผู้เขียนบทความ) และมีความสำคัญต่อระบบการเมืองใน 2 ประการคือ

ประการแรก การเลือกตั้ง สร้างความชอบธรรมให้แก่ระบบการปกครอง เช่น การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือผู้ปกครองโดยสันติ ทำให้รัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลในนามของประชาชน เพราะได้รับความยินยอมให้เข้าปฏิบัติหน้าที่จากประชาชน และทำให้ประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองเกิดความผูกพันกับนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลที่ตนเลือกเข้าไป และทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีส่วนในการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ทั้งรัฐบาลก็จะเรียกร้องให้ประชาชนเสียสละเพื่อประเทศได้ ลักษณะดังกล่าวนี้ จะช่วยเสริมสร้างความชอบธรรมแก่รัฐบาลมากกว่า การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

ประการที่สอง การเลือกตั้ง เป็นกลไกเชื่อมโยงที่สะท้อนทัศนคติของสาธารณชนต่อนโยบายของรัฐบาลและกำหนดแนวทางของนโยบายการบริหารออกมากการเลือกตั้งนั้น ก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่ประชาชนมากมายหลายประการ โดยสรุปได้จากงานของ อภิชาติ นาคสุข (2536, 23) ได้ดังนี้

ประการแรก การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างพร้อมเพรียง จะทำให้ได้มาซึ่งผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง ในทางตรงข้ามกัน หากประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย ผู้แทนราษฎรก็มักจะไม่มีความมวลงชนที่กว้างขวาง ผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งก็มีสภาพเป็นผู้แทนของเสียงส่วนน้อย

ประการที่สอง การเลือกตั้งที่เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ย่อมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้อิทธิพลโดยเฉพาะทางการเงินเพื่อให้ได้รับโอกาสในการเลือกตั้งลดน้อยลง ในขณะที่เดียวกันการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมก็เป็นช่องทางที่เปิดต่อคนที่มีความรู้ความสามารถให้เข้ามาสมัครรับเลือกตั้งได้มากขึ้น และโอกาสที่คนมีความรู้ความสามารถจะได้รับการเลือกตั้งก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย

ประการที่สาม การเลือกตั้งเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยจากการเลือกตั้งถือเป็นหัวใจของการปกครองระบอบนี้ แต่หากประชาชนไม่สนใจไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยนอนหลับทับสิทธิ์แม้จะมีการกำหนดให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญระบุไว้ก็ตาม

สุรินทร์ ไหมศรีกรดและดันแคน แมคคาร์โก (Surin Maisrigrodandand Duncan McCargoin Kevin Hewison ed. 1997, 132-133) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับระบบการเมืองไทยไว้ว่า ภายหลังจากเสื่อมถอยในอำนาจของระบบถนอม-ประภาส-ณรงค์ ในปี พ.ศ.2516 (ค.ศ.1973) ได้ส่งผลการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนการเลือกตั้งของไทย การเลือกตั้งได้รับความสำคัญมากขึ้นในฐานะที่เป็นกลไกสำหรับการจัดการการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยเฉพาะการคืนสภาพความเป็นปกติทางการเมือง (restoring political normalcy) และการคงความต่อเนื่องของระบอบประชาธิปไตยที่เรากำหนดไว้เป็นรูปแบบ/ระบอบการปกครองของประเทศ แต่กระนั้น ในระยะต้น อำนาจทางการเมืองยังคงตกอยู่ในมือชนชั้นนำเพียงไม่กี่คน โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงถูกกีดกันออกจากการใช้อำนาจทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ผ่านระบบการปกครองประเทศซึ่งพิจารณาได้จากการเลือกตั้ง 20 ครั้งนับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ.2475 จนถึงสิ้นสุดปี พ.ศ.2539 ปรากฏว่า มีการเลือกตั้ง 7 ครั้ง ที่เกิดขึ้นภายหลังการยึดอำนาจของฝ่ายทหาร และอย่างน้อย 6 ครั้งที่เกิดขึ้นจากภาวะวิกฤตทางการเมืองแบบอื่น อาทิเช่น ในสมัยนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ซึ่งได้จัดการเลือกตั้งขึ้นอีกครั้งหนึ่งในเดือนพฤษภาคม 2538 ภายหลังจากยุบสภาจากปัญหาการปฏิรูปที่ดินหรือกรณี สปก. 4-01 และในระบบที่มีเสถียรภาพ การเลือกตั้งทั่วไปได้กลายเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาสามัญที่เกิดขึ้นได้เป็นส่วนหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งโดยปกติแล้วจะจัดให้มีขึ้นภายใต้เงื่อนไขอันได้แก่ การที่รัฐบาลเห็นว่าความนิยมในรัฐบาล (government popularity) มีอยู่ในระดับสูงหรือรัฐบาลมีความเชื่อว่าเป็นโอกาสดีที่สุดในชีวิตที่เปิดไว้สำหรับการเข้าเป็นรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง

ในที่นี้ ขอกล่าวสรุปความสำคัญของการเลือกตั้งโดยยกทัศนะของกระมล ทองธรรมชาติ (2515, 201) มาประกอบกล่าวคือ การเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งและเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีอาจขาดไปได้ของการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นการเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนของปวงชนได้ใช้อำนาจแทนตน

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สังคมการเมืองแต่ละสังคม จะมีประชาชนบางกลุ่มเท่านั้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งในจำนวนผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่มากมายแตกต่างกัน ในปัจจุบันรูปแบบและกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่มากมายแตกต่างกันไปในแต่ละระบบการเมือง นักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาและจำแนกไว้หลายรูปแบบด้วยกันมีดังนี้

นีชและเวอร์บา (Nie&Verba, 1972 อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2527, หน้า 26) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมทางการเมืองในลักษณะที่กว้างและชัดเจนโดยแบ่งรูปแบบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่เสมอมาเสมอในระบอบประชาธิปไตยและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำมาก เนื่องจากสิ่งที่แสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชน อย่างไรก็ตามการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องการความริเริ่มหรือแรงจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้นในการวิจัยเชิงวิชาการแล้ว ถือว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด และสามารถวัดค่าของการเข้าร่วมทางการเมืองที่ให้ความเที่ยงมากที่สุด

นีช (Nie, 1972 อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2527, หน้า 28) เห็นว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำให้ประชาชนมีอิทธิพลเหนือผู้นำ เพราะทำให้ ผู้นำ จำเป็นต้องปรับปรุงนโยบายเพื่อคะแนนเสียงของตน แต่คะแนนเสียงดังกล่าวคือความเห็นเกี่ยวกับความชื่นชอบของพลเมืองที่มีต่อผู้นำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น มิได้แสดงความชื่นชอบเป็นพิเศษ สำหรับขอบเขตของผลผลิต (ของการเลือกตั้ง) นั้นกว้างขวางมากและมีอิทธิพลเหนือพลเมืองทั้งหมด เพราะการรวมความชื่นชอบของพลเมืองทั้งหมด เพราะการรวมความชื่นชอบของพลเมืองและแรงกดดันทำให้คะแนนเสียงเป็นเสมือนอาวุธมีอำนาจควบคุมรัฐบาล นอกจากนั้น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีความแตกต่างจากกิจกรรมอื่น ๆ คือต้องการความริเริ่มเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพราะประชาชนมีโอกาสเลือกตั้งตามปกติแต่จำเป็นต้องมีการลงคะแนนเสียงอย่างสม่ำเสมอทั้งในการเลือกตั้งระดับชาติ ระดับรัฐ และในระดับท้องถิ่น

2. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจาก ทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำได้โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความริเริ่มมาก่อนการลงคะแนนเสียง นอกจากนั้นยังเป็นวิธีที่สามารถสื่อข่าวสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชนได้มากกว่าเพราะประชาชนที่รณรงค์หาเสียงจะสามารถมีความสัมพันธ์ติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น

กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนี้ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียง การทำงานอย่างแข็งขันเพื่อพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมืองและการเป็นสมาชิกสโมสรทางการเมือง

3. การติดต่อขั้นต้นของประชาชน เป็นการติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลโดยลำพังตนเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลาเป้าหมายและเนื้อหาสาระในการเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคลได้เอง จึงสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มากในด้านอิทธิพลที่มีต่อรัฐบาลนั้นเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเป็นการกระทำของคนจำนวนน้อย กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับบุคคลอื่น ๆ และต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนี้ ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะหรือปัญหาส่วนรวม เพื่อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐ

4. การร่วมกันในกิจกรรมบางอย่างขององค์การ หรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคม เป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกัน ซึ่งอาจกระทำร่วมกันในกิจกรรมภายในขององค์การที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในเวลาใดและจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมาก เนื่องจาก มีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความคิดริเริ่มบ้าง

โดยสรุปแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการทางการเมืองและมีความจำเป็นสำหรับการเมืองทุกระบบ เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (demand) และการสนับสนุน (support) ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของระบบการเมือง หรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในสภาวะสมดุลได้ หากระบบการเมืองปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้

แนวคิดการมีจริยธรรมของนักการเมือง

การขยายตัวของสิทธิเสรีภาพของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยม โดยเฉพาะการรับรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ การเรียกร้องจากสื่อมวลชนและกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมให้มีความโปร่งใส รวมถึงการตรวจสอบนโยบายสาธารณะ และพฤติกรรมนักการเมืองทำให้กรณีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของนักการเมือง ปรากฏเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดการถกเถียงอย่างมาก นำไปสู่การกดดันให้มีการปฏิรูปการเมือง รวมถึงการสร้างมาตรฐานทางกฎหมายและจริยธรรมทางการเมือง ควบคู่กันไปเพื่อควบคุมการใช้อำนาจทางการเมืองในทางที่ผิด

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแมกซ์เวเบอร์ ซึ่งได้กล่าวถึงนักการเมืองในฐานะอาชีพหนึ่ง โดยเวเบอร์แบ่งนักการเมืองอาชีพออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้มีชีวิตเพื่อการเมือง (Live for Politics) และผู้ที่อาศัยและหาเงินจากการเมือง (Live from Politics)

การมีชีวิตเพื่อการเมือง (Live for Politics) หมายถึง นักอุดมการณ์ที่ได้รับความสุขจากการเข้าไปเล่นการเมือง เป็นความรู้สึกภายในใจ เป็นการเล่นการเมืองเพื่ออุดมคติหรืออุดมการณ์ทางการเมืองของตน กลุ่มนี้มักเป็นพวกที่มีฐานะและรายได้ดีอยู่ก่อนแล้ว และไม่มี ความประสงค์ที่จะเล่นการเมืองเพื่อหารายได้หรือผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง

ผู้ที่อาศัยและหาเงินจากการเมือง (Live from Politics) หมายถึง ผู้ที่ต้องการรายได้จากการทำงานการเมือง ต้องอาศัยรายได้จากเงินเดือนหรือจากสินบน หรือใช้อิทธิพลเพื่อเรียกคืนเงินที่ใช้ไปในการเลือกตั้ง

จากการแบ่งนักการเมืองในลักษณะดังกล่าว เวเบอร์ชี้ให้เห็นว่าอาชีพนักการเมืองมีความแตกต่างจากอาชีพอื่น เพราะเป็นอาชีพที่ไม่ต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝนพัฒนาความสำนึกในเรื่องเกียรติยศของวิชาชีพ (Professional Honor) ไม่ต้องอาศัยความรู้ทางด้านเทคนิคพิเศษ ซึ่งทำให้เกิดความสำนึกว่าจะต้องสร้างจริยธรรมของวิชาชีพ (Professional Integrity) ซึ่งนำมาสู่แนวคิดที่ว่า อาชีพนักการเมืองต้องใช้จริยธรรมในด้านใด จึงจะทำให้เกิดการยอมรับในความชอบธรรม หรือการตั้งคำถามว่า จริยธรรมของนักการเมืองอยู่ที่ไหน

ทั้งนี้ เวเบอร์เห็นว่า จริยธรรมที่น่าจะเกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ได้แก่ จริยธรรมว่าด้วยความเชื่อมั่นศรัทธาที่มีหลักการ (Ethics of; Principled; Conviction) และจริยธรรมที่ว่าด้วยความรับผิดชอบ (Ethics of Responsibility) หลักจริยธรรมทั้งสองประการมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ว่า หากมีความเชื่อมั่นศรัทธาที่มีหลักการ แต่ไม่มีความรับผิดชอบต่อการกระทำที่เกิดจากความรู้สึกเช่นนั้น คนที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาที่มีหลักการจะได้รับความเคารพแต่จะไม่มีผู้โดยยอมให้เป็นนักการเมืองหากผู้นั้นไม่มีความรับผิดชอบต่อ เพราะอาจใช้ความรุนแรงจากการมีอำนาจที่ชอบธรรม โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะติดตามมา นักการเมืองลักษณะนี้ย่อมเป็นบุคคลอันตรายต่อประเทศชาติและประชาชนในทรรศนะของเวเบอร์ นักการเมืองจึงควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. มีอารมณ์ผูกพันแน่นแน่ว จริงจังต่ออุดมการณ์ (Passion) หมายความว่า นักการเมืองจะต้องรู้สึกห่วง กังวล เอาใจใส่ต่อสิ่งที่เขาต้องการจะต่อสู้ คำว่า Passion ไม่ใช่อารมณ์ที่เป็นความตื่นเต้นที่ไร้ความหมาย หรือเป็นเพียงเจตคติภายใน (Inner Attitude) เท่านั้น หรือแม้แต่การปฏิบัติที่ปราศจากความรับผิดชอบต่อผู้อื่นก็ไม่ได้ถือว่าเป็น Passion

2. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) ในด้านจริยธรรมของความรับผิดชอบจะเป็นตัวชี้วัดให้เห็นว่านักการเมืองมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่ออุดมการณ์หรือไม่

3. มีวิจารณญาณ (Judgement) หมายถึงความสามารถที่จะรักษาไว้ซึ่งความไม่วิตกหวั่นไหวและความสงบ แต่สนองตอบต่อสภาพความเป็นจริงหรือการต้องพิจารณาสิ่งต่าง ๆ และคนจากระยะห่างการขาดวิจารณญาณถือเป็นความผิดประการหนึ่งของนักการเมือง เป็นสิ่งที่ทำให้ไร้ประสิทธิภาพทางการเมือง คุณสมบัติทั้งสามประการจะประกอบกันเป็นจริยธรรมของนักการเมือง เป็นพลังที่เสริมสร้างบุคลิกภาพของนักการเมืองเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง อันเป็นกิจกรรมของมนุษย์อย่างแท้จริง นักการเมืองจึงจำเป็นต้องมีอุดมการณ์ มีความรับผิดชอบ และมีวิจารณญาณเป็นเครื่องกำกับความหลงตัวเอง (Vanity) ถือเป็นสิ่งที่คุกคามอาชีพนักการเมือง ทำให้ขาดความเป็นกลางขาดความรับผิดชอบ และเป็นไปเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองเท่านั้น

ทั้งนี้ หากนักการเมืองใช้อำนาจทางการเมืองบนหลักพื้นฐานของจริยธรรม เพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่แล้ว ย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาอันชอบธรรม เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ในทางตรงข้ามหากนักการเมืองขาดจริยธรรมและคำนึงถึงการรักษาอำนาจทางการเมือง ย่อมใช้อำนาจทางการเมืองทุกวิถีทางเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองหรือคนส่วนน้อย ดังนั้น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือนักการเมืองจึงต้องเป็นบุคคลที่ต้องได้รับความไว้วางใจจากประชาชน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งนักการเมืองจะถูกตรวจสอบจากประชาชนในลักษณะที่เข้มงวดเป็นพิเศษกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไปหรือบุคคลสาธารณะในวิชาชีพอื่น แม้ในวิชาชีพอื่นที่มีความจำเป็นต้องสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน เช่น แพทย์ พยาบาล ทนายความ เป็นต้น และบุคคลที่ประกอบอาชีพดังกล่าวก็มิได้ถูกตรวจสอบในทางสาธารณะในเรื่องส่วนตัวและความประพฤติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่อย่างเปิดเผยทุกแง่มุมเช่นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือนักการเมือง เนื่องจากนักการเมืองมีความสำคัญในฐานะผู้ใช้อำนาจรัฐจึงมีความจำเป็นต้องมีการเฝ้ามองหรือมีการตรวจสอบจากสาธารณะ (Public Scrutiny) มากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ กล่าวคือ นักการเมืองจะถูกพิจารณาจากสาธารณชนว่า ควรจะมีจริยธรรมหรือคุณธรรมมากกว่าปัจเจกชนทั่วไป ซึ่งถือเป็น “ความชอบธรรม” ขึ้นพื้นฐานของการดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยลักษณะดังกล่าวมีระดับความสำคัญแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม แต่อาจถือเป็นลักษณะทั่วไปที่เป็นเป้าหมายของทุกสังคมที่ต้องการให้ปรากฏขึ้นจริง เพราะคุณลักษณะเช่นนี้ คือ จุดเริ่มต้นของที่มาของความไว้วางใจจากประชาชน

แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสาร จัดเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของตนและเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมการสื่อสาร เป็นพื้นฐานของการติดต่อของมนุษย์ เป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการทางสังคม มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน และเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการเมือง

Scharamm กล่าวว่า การสื่อสาร (Communication) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า communis แปลว่า ความเหมือนกัน ความร่วมกัน ดังนั้น เมื่อแปลตามรากศัพท์เดิม หมายถึง เมื่อใดที่มนุษย์สื่อสารกันนั้นเขากำลังทำกิจกรรมที่มุ่งสร้างความเหมือนกันหรือความคล้ายคลึงกัน ให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่เขาเกี่ยวข้องกับด้วย หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การสื่อสารคือการที่มนุษย์พยายามที่จะมีการแลกเปลี่ยน (share) ข้อมูลข่าวสาร (information) ความคิด (idea) และทัศนคติ (attitude) ซึ่งกันและกัน

เสถียร เชยประทับ กล่าวว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดข่าวสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า “ผู้ส่งสาร” ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า “ผู้รับสาร” โดยผ่านสื่อเพื่อก่อให้เกิดผลบางประการแก่ผู้รับสารตามที่ผู้ส่งสารปรารถนา ซึ่งในที่นี้คือ ความจำเป็นที่ผู้รับสมัครเลือกตั้งจะต้องเข้าใจพฤติกรรมของกลุ่มหรือปัจเจกชนในการสื่อสารเพื่อเลือกสรรข่าวสาร 3 ประการ คือ

การเลือกที่จะเปิดรับ (selective perception) แม้ว่าการเลือกที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้รับสารจะยอมรับข่าวสารต่างๆ ทั้งนี้ยังมีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่สอดคล้องกับการเลือกที่จะรับรู้ เช่น ความสนใจในประเด็นข่าวสาร ความรู้ที่มีต่อประเด็นข่าวสาร และความรู้สึกต่อประเด็นข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งผู้รับสารมีอยู่แตกต่างกัน ขั้นตอนความสำเร็จในการทำให้ผู้รับสารนั้นเลือกที่จะรับรู้ข่าวสารจึงต้องถูกออกแบบเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะจิตวิทยาของกลุ่มเป้าหมาย ย่อมมีโอกาสที่จะได้รับความสนใจมากขึ้น

การเลือกที่จะจดจำ (selective retention) การจดจำเป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการยอมรับ กล่าวคือ ข่าวสารที่ถูกส่งออกไปนั้น ผู้ที่รับสารไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง หน่วยงานภาครัฐหรือประชาชน ต่างเลือกที่จะจดจำประเด็นดังกล่าวไว้ในใจ เช่น การจดจำอุดมการณ์ของพรรค การจดจำคำสัญญาที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ไว้แก่ประชาชนในเขต เลือกที่จะจดจำหลักการที่ต่างผ่านวาระในการประชุมสภา เลือกที่จะยอมรับนโยบายและกฎหมายที่ออกจากภาครัฐ เป็นต้น

บทบาทของสื่อในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จากแผนภาพที่แสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งกับการสื่อสาร จะเห็นว่า “สื่อ” กลายเป็นตัวเชื่อม หรือสะพานเชื่อมระหว่างการเมืองกับประชาชน เพื่อลำเลียง สารระของผู้สมัครไปยังผู้รับหรือผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั่นเอง แต่ก็ใช้ว่าผู้ส่งแต่ละคน จะสามารถใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน เนื่องจากประสิทธิภาพกลยุทธ์ของผู้สมัคร แต่ละรายย่อมไม่เท่ากัน ทั้งนี้ การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพจะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ 7 ประการในการสื่อสาร (the 7 Cs of Communication) ได้แก่

1. ความน่าเชื่อถือ (Credibility)
2. ความเหมาะสมกลมกลืนของเนื้อหาสาระกับสภาพแวดล้อม (Context)
3. เนื้อหาสาระ (Content) ข่าวสารที่ดีจะต้องมีความหมายสำหรับผู้รับสาร โดยมี ประโยชน์แก่กลุ่มชนนั้น ๆ
4. ความสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน (Continuity and Consistency) ในการสื่อสารจะได้ผล ต้องมีการส่งข่าวสารบ่อย ๆ ติดต่อกัน หรือมีการย้ำอยู่เสมอ
5. ช่องทางข่าวสาร (Channels) ข่าวสารจะเผยแพร่ได้ดีต้องส่งให้ถูกช่องทางของ การสื่อสารหรือผ่านสื่อที่เหมาะสมกับลักษณะของข่าวสาร
6. ชีตความสามารถของผู้รับสาร (Capability of Audience) การสื่อสารที่ถือว่าได้ผลนั้น ต้องทำให้ผู้รับสารใช้ความพยายามน้อยที่สุดในการรับสาร
7. ความแจ่มแจ้ง (Clarity) ข่าวสารต้องง่าย มีความชัดเจน กระชับรัด ใช้ภาษาที่ผู้รับ เข้าใจคือใช้ภาษาของเขา

สรุป การเลือกใช้ช่องทางการสื่อสาร (Selections and Use of Channel) เป็นสิ่งสำคัญ อีกประการหนึ่งซึ่งมักจะแตกต่างกันไปตามประเภทของผู้รับสาร (Type of Audience) ลักษณะ ของข่าวสาร (Message) ตลอดจนขั้นตอนของกระบวนการการยอมรับของผู้รับสาร (Recipient s Stage in Adoption Process) ซึ่งหากว่าเลือกไม่เหมาะสมก็จะทำให้การสื่อสารนั้นไม่ประสบ ผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม สื่อ (Model) เป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการเผยแพร่ข่าวสารโดยการนำ เนื้อหาข่าวสารส่งต่อไปยังผู้รับสาร ให้ผู้รับเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้องในการที่จะเลือกใช้ สื่ออะไร อย่างไร ให้บังเกิดผลตามต้องการนั้น ต้องศึกษาทำความเข้าใจถึงคุณสมบัติของสื่อ แต่ละชนิด ข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนหน้าที่ของสื่อชนิดนั้น ๆ ให้ดีเสียก่อน เพื่อจะได้วางแผนการ ใช้สื่อให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

การใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

โดยทั่วไปแล้วหลักการการหาเสียงไม่ได้มีความแตกต่างกันในข้อใหญ่ใจความทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการหาเสียงนั้นจะอยู่ในพื้นที่ใด เวลาใด หรือแม้กระทั่งจะเป็นการเลือกตั้งระดับใดก็ตาม เพราะหลักการหาเสียงนั้นมีอยู่ดังนี้

การชักจูงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มที่สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างเปิดเผย ให้ออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การระดมกลุ่มผู้สนับสนุนดังกล่าวมีส่วนทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับคะแนนเสียงจากกลุ่มเป้าหมายของคน

การกระตุ้นผู้สนับสนุนที่ซ่อนเร้น (latent support) เพื่อให้ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง โดยปกติจะพบว่า ผู้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งในแต่ละครั้งจะมีประมาณครึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายังมีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นพลังเงียบอยู่จำนวนไม่น้อยในจำนวนเหล่านี้ อาจมีผู้สนับสนุนฝ่ายตนเองปะปนอยู่ด้วย จึงมีความจำเป็นแม้เป็นเรื่องที่ยุ้งยากที่จะต้องกระตุ้นผู้สนับสนุนให้ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งเพื่อเป็นการเพิ่มคะแนนเสียงให้สูงกว่าคู่แข่ง

การเปลี่ยนใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเป็นผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามให้หันมาสนับสนุนฝ่ายตนนอกเหนือจากการดึงพลังสนับสนุนที่เปิดเผยและพลังเงียบแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งจำเป็นต้องโน้มน้าวผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ใช่ฐานเสียงของตนเองให้มาสนับสนุนตนเองด้วยการหาเสียง เพื่อดึงผู้สนับสนุนให้ได้ใจมีความยุ่งยากมากกว่าการชักจูงและการกระตุ้นในข้อที่ผ่านมา

แม้ว่าหลักการหาเสียงทั่วไปดังกล่าวจะมีพื้นฐานที่ร่วมกัน แต่สิ่งที่แตกต่างกันในการออกเสียงครั้งหนึ่ง ๆ ก็คือ “รูปแบบการหาเสียง” ซึ่งสิ่งนี้จะกลายเป็นตัวจักรสำคัญ ที่จะสร้างความเหมือนให้เกิดความแตกต่างไปในแต่ละบุคคลแต่ละพวก โดยทั่วไปการสื่อสารที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งแยกเป็น สื่อ 4 ประเภท ดังนี้

1. สื่อบุคคล (Personal Media) ได้แก่
 - 1.1 การพูดหาเสียงในที่สาธารณะ (Face to Face Communication)
 - 1.2 การเดินหาเสียงตามบ้าน (Door to Door Campaign)
 - 1.3 การจัดตั้งหัวคะแนน (Opinion Leader)

2. สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media)
 - 2.1 ไปสเตอร์
 - 2.2 ใบปลิว
 - 2.3 หนังสือพิมพ์เฉพาะกิจของพรรคการเมือง
 - 2.4 แผ่นพับ
 - 2.5 หนังสือพิมพ์
 - 2.6 วารสาร นิตยสาร
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media)
 - 3.1 วิทยุ
 - 3.2 โทรทัศน์
 - 3.3 ภาพยนตร์
 - 3.4 อินเทอร์เน็ต
 - 3.5 เทปบันทึกเสียง
4. การสื่อสารเฉพาะกิจ (Special Media)
 - 4.1 แผ่นป้ายโฆษณากลางแจ้ง
 - 4.2 สติกเกอร์
 - 4.3 จดหมายส่งถึงบ้าน
 - 4.4 แผงอักษรคอมพิวเตอร์
 - 4.5 รถกระจายเสียง
 - 4.6 หุ่นจำลอง
 - 4.7 เสื้อยืด
 - 4.8 การจัดนิทรรศการ

การรณรงค์สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. Candidated – centered คือการนำเสนอคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ บารมี (Charisma) ประวัติส่วนตัวที่โดดเด่นเป็นพิเศษ ลักษณะของการพูดที่โดดเด่นเป็นพิเศษ ฯลฯ เช่น ประธานาธิบดี แห่งสหรัฐอเมริกาเคยใช้ในการหาเสียง หรือการใช้คุณสมบัติส่วนตัว (Image Building) เช่น มีความสมถะ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีคุณธรรม มีความจงรักภักดี เป็นจุดขายและเป็นจุดสำคัญในการหาเสียง
2. Issue-centered (Policy-centered) คือการใช้หรือการนำเสนอประเด็นของนโยบาย ต่อปัญหาสำคัญ ๆ ของบ้านเมือง และสามารถเสนอได้อย่างเป็นรูปธรรม จนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

ได้เห็นและเข้าใจได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญ ความจำเป็นในการที่จะต้องดำเนินการตามนโยบายนั้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ และเป็นจุดเน้นนำให้คนมาลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัคร

จากรูปแบบของสื่อต่าง ๆ ทำให้เราพอทราบถึงช่องทางที่จะนำสารเข้าสู่สื่อบริการของ ผู้รับด้านต่าง ๆ และนักการเมืองจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือทางการสื่อสารต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ความคิด อุดมการณ์ของตน หรือโน้มน้าวใจให้ประชาชนหรือกลุ่มทางสังคมเชื่อถือ คล้อยตาม หรือเป็นในลักษณะของ“การสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง” เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมือง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สามารถ ชูวิทย์ (2538) ได้ทำการวิจัยกลยุทธ์ในการหาเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรีที่ได้รับเลือกตั้งจำนวน 24 คน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสตรี มีปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการต่อสู้เพื่อสิทธิของสตรี ผลการวิจัยพบว่า สส.สตรี เข้ามาสู่การเมืองเพื่อต้องการใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหาของสังคม 72.7 % รองลงมาคือ ต้องการช่วยเหลือประชาชน 27.3 %

2. ปัจจัยเกี่ยวกับด้านภูมิหลังของผู้สมัครรับเลือกตั้ง พบว่า 44.4% ของคู่สมรสเป็นนักการเมือง 54.2 % ซึ่งบิดามารดามีอาชีพเป็นนักการเมือง และนอกจากนี้ 63.6 % เห็นความไม่เสมอภาคทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยกำหนดให้มีความสนใจด้านการเมืองสูงสุดและมีจำนวน 72.7% มีแนวความคิดที่เชื่อว่าสตรีสามารถทำหน้าที่ทางการเมืองได้เท่ากันหรือดีกว่าบุรุษ นั่นคือ การทำหน้าที่เป็นสส. ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลไม่เกี่ยวกับเพศ

3. ปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้รับเลือกตั้ง มีดังนี้

- การศึกษาผู้สมัครมีความมั่นใจที่ตนเองมีการศึกษาสูงโดยคิดเป็น 18.2 % (คือมีระดับปริญญาตรี 41.7 % ปริญญาโทขึ้นไป 33.3 %)

- ฐานะ พบว่า ส่วนใหญ่สตรีที่ลงสมัครจะมั่นใจที่ตนเองมีฐานะมั่นคงและพร้อมที่จะแก้ไขความไม่เสมอภาคทางการเมือง ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจ 70.8 % มาจากครอบครัวข้าราชการ 25 %

ศศิพร สิทธิพันธุ์ (2539) ได้ศึกษากลยุทธ์การหาเสียงที่สส.สตรีใช้ในการรณรงค์หาเสียงพบว่ามีวิธีการหลัก ดังนี้

1. การเข้าถึงตัวผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือวิธีเคาะประตู (Knock door) ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมมากที่สุดและในขณะเดียวกันก็เป็นวิธีที่สามารถโน้มน้าวใจกับตัวผู้ออกเสียงมากที่สุด เนื่องจากการหาเสียงแบบนี้เป็นวิธีที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างตัวผู้สมัครกับประชาชนชาวบ้าน ซึ่งพอเห็นตัวผู้สมัครเข้าไปเยี่ยมเยือนตัวเคาะถึงบ้าน ย่อมที่จะทำให้ชาวบ้านรู้สึกถึงความเป็นคนตั้งใจจริง ย่อมลำบากเพื่อประชาชน และเข้าหาชาวบ้านเพื่อจะรับรู้ถึงปัญหาที่แท้จริงของประชาชน (วิบูลย์ จักรวาลวิบูลย์ อ้างถึงในศศิพร สิทธิพันธุ์, 2539 : 58)

2. การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์และการปราศรัย มีความสำคัญเท่า ๆ กัน ซึ่งแล้วแต่กลยุทธ์ของ สส.หญิงแต่ละคนจะใช้หลาย ๆ อย่างพร้อมกันและมีหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้ เพื่อให้ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ เช่น ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ ต้องบอกชื่อ สังกัดพรรค พร้อมคำขวัญ และรูปของผู้สมัครเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ สถานที่ติดป้ายต้องเป็นตามที่ชุมชน สี่แยกใจกลางเมืองที่คนผ่านไปมาเห็นได้ชัด ถัดจากการติดป้ายก็เป็นการติดโปสเตอร์หรือการแจกใบปลิว ส่วนวิธีการติดโปสเตอร์นั้น ถ้าขนาดไม่ใหญ่ก็ต้องติดในระดับสายตาผู้คน เพื่อกลุ่มเป้าหมายเห็นได้อย่างชัดเจน

พนิดา ประยูรศิริ ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักการเมืองกับการยอมรับของประชาชน และได้กล่าวถึงผู้นำหรือนักการเมืองที่ดีควรมีคุณภาพแห่งจิตใจหรือมีจริยธรรมประจำใจ ดังนี้

1. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้อง ซึ่งเป็นจริยธรรมของมนุษย์ทุกคนที่อยู่ในสังคม และต้องการเห็นความสงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองของสังคม แต่เนื่องจากนักการเมืองเป็นผู้ที่มีอำนาจมากในสังคม และมีส่วนในการนำสังคมไปสู่ความดีขึ้นหรือเลวลง นักการเมืองจึงควรมีจริยธรรมข้อนี้มากกว่าคนธรรมดาอาริสโตเติลกล่าวว่า “ถ้าการปกครองนั้นไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมแล้วไซ้ไร การปกครองนั้นย่อมเลวแต่สถานเดียว”

2. การมีศีลธรรมประจำใจ นักการเมืองจะต้องกระทำตนไม่เป็นผู้ประพฤติเหลวแหลก โดยมาตรฐานของความประพฤติที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น ไม่เป็นคนโกหกปกปิดม หน้าไหว้หลังหลอกและต้องมีความจริงใจทั้งในคำพูดและการกระทำของตน

3. การมีความรับผิดชอบ นักการเมืองจะต้องยอมรับความผูกพันในหน้าที่ของตนหรือที่ตนสั่ง ถ้าหากเกิดความผิดพลาดก็พร้อมที่จะรับผิดชอบและรีบดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว หากความผิดพลาดก่อให้เกิดความเสียหาย นักการเมืองต้องพร้อมที่จะพิจารณาตนเอง หลีกทางให้ผู้อื่นได้เข้ามาดำรงตำแหน่งแทนตน โดยกระบวนการตามกฎหมายของสังคมอย่างสันติวิธี

4. การเคารพกติกาของสังคม ทุกสังคมต้องมีกติกากำหนดขอบเขตว่าคนในสังคม จะทำสิ่งใดบ้างและทำสิ่งใดไม่ได้บ้าง กติกาที่สำคัญที่สุดของทุกสังคมคือกฎหมายบ้านเมือง นักการเมืองแม้จะมีอำนาจมากก็ไม่อาจอยู่เหนือกฎหมายของบ้านเมืองได้และจำเป็นต้องเป็น ตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน ในการแสดงให้เห็นว่าตนนั้นมีความระมัดระวังในการกระทำของตน ที่จะไม่ละเมิดกฎหมาย และพร้อมที่จะเคารพกฎหมายอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการสร้าง ระเบียบวินัยทางการเมืองซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาทางการเมืองและพัฒนาประเทศ สังคมใดระเบียบวินัยหย่อนยานอำนาจหน้าที่ของรัฐจะระส่ำระสาย ประสิทธิภาพในทางปฏิบัติงาน ลดทอนลงความชอบธรรมของรัฐบาลและนักการเมืองก็เสื่อมลงด้วย ในที่สุดความเสื่อมทราม ทางการเมืองก็จะครอบงำสังคมนั้น

5. นักการเมืองต้องมีความยุติธรรม ความยุติธรรมโดยปกติแล้วเป็นเรื่องของการ เปรียบเทียบถึงการได้เปรียบเสียเปรียบในหมู่มนุษย์ จากผลของการจัดสรรทรัพยากรของสังคม ในฐานะที่นักการเมืองเป็นผู้มีอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นจึงต้อง อยู่ในอำนาจด้วยความเที่ยงธรรมตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน และตามหลักเหตุผล ในการที่จะสั่งการใด ๆ ด้วยความไม่ลำเอียง ด้วยความชอบหรือไม่ชอบส่วนตัว ผลการศึกษา เรื่องภาพลักษณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ที่ได้กล่าวถึง คุณสมบัติของนักการเมืองที่ดี ควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

- นักการเมืองที่มีคุณภาพ ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสูง นอกจากจะมีคุณวุฒิที่จะ เป็นประโยชน์ต่อการบริหารประเทศชาติ ต้องเป็นผู้มีความสามารถบริหารจัดการได้อย่างดีเลิศ ใน 3 ด้านคือ บริหารงาน บริหารคน บริหารเศรษฐกิจ คือสามารถบริหารได้อย่างรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ ทั้งต้องเป็นคนที่ชอบเรียนรู้ มีลักษณะเป็นนักเรียนตลอดชีวิต ไม่ปฏิเสธสิ่งใหม่ ไม่ มีแนวความคิดแบบอนุรักษ์นิยม โดยเอาตนเองเป็นศูนย์กลาง แต่เปิดใจพัฒนาตนเองให้ก้าวทัน โลกตลอดเวลา รวมทั้งจะต้องมีประสบการณ์ทำงานด้านการบริหารมาแล้วเป็นอย่างดี สอดคล้องเหมาะสมกับการเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารประเทศ

- นักการเมืองที่เป็นผู้มีคุณประโยชน์ ต้องทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความเสียสละ นักการเมืองต้องทำทุกสิ่งโดยเห็นแก่ส่วนรวมเป็นหลัก ไม่เห็นแก่ส่วนตัวพวกพ้อง ทำหน้าที่เพื่อ ผลประโยชน์ส่วนตน และต้องไม่ประนีประนอมกระทำตามพลังกลุ่ม หากเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือเป็นผลร้ายต่อประเทศชาติ นักการเมืองเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้ตำแหน่งทางการเมือง แล้วยอมต้องหาโอกาสถอนทุนคืนโดยการหาประโยชน์ส่วนตัวขณะดำรงตำแหน่งเป็นเหตุให้ นักการเมืองเหล่านั้นไม่สามารถเสียสละหรือมีอุดมการณ์เพื่อมวลชนเป็นหลักได้

- นักการเมืองที่เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลคนในประเทศจะมีความสุขมากยิ่งขึ้นหากได้นักการเมืองที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีความตื่นตระหนกน้อยลงเมื่อต้องเผชิญสถานการณ์เฉพาะหน้า นักการเมืองที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลจะเป็นที่น่าเชื่อถือของคนที่ต้องการ และคนที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย ผู้คนจะอยากฟังความคิดเห็นและมุมมองของเขาเพื่อจะได้ทิศทางที่เป็นประโยชน์ นักการเมืองจึงจำเป็นต้องเป็นคนมีวิสัยทัศน์มองอนาคตเป็นคนที่มีความคิดริเริ่ม ไม่มองอะไรแคบ ๆ ไม่เป็นคนคิดสั้น คิดสั้น ๆ ไม่ละเอียดยุติและต้องเป็นผู้ที่มีใจเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นคนมีเหตุผล เป็นคนที่ทันสมัย มีลักษณะของความเป็นสากล สามารถติดต่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนานาชาติได้

- นักการเมืองที่มีคุณลักษณะชีวิตที่ดี ต้องมีลักษณะพื้นฐานของการดำเนินชีวิตแบบเสมอต้นเสมอปลาย ก่อนเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นอย่างไร เมื่อได้รับตำแหน่งแล้วก็ต้องเป็นเช่นนั้นไม่ได้เป็นการเสแสร้ง คุณลักษณะชีวิตที่ดีควรมี ได้แก่ ต้องมีความเมตตา มีความกรุณาต่อประชาชนผู้ทุกข์ร้อน คนด้อยโอกาสในสังคม และชนกลุ่มน้อยในประเทศ มีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับในเรื่องของสิทธิมนุษยชนให้ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความเสมอภาค และต้องเรียนรู้ที่จะให้อภัย มีความมั่นคงในอารมณ์ รู้จักอดกลั้นและรักษาจิตสำนึกให้ถูกต้อง มีความชอบธรรมอยู่เสมอ ไม่มีนิสัยเป็นนักเลงหัวไม้ ไม่ใช่อำนาจหรืออิทธิพลข่มขู่บังคับผู้ที่ด้อยกว่า นอกจากนี้จะต้องมีความสุภาพ อ่อนน้อม ไม่ถือตัว มีความขยันขันแข็ง เป็นคนกล้าหาญ กล้ารับผิดชอบ กล้าตัดสินใจ กล้ายอมรับผิด ไม่โยนความผิดให้ผู้อื่นต้องเป็นผู้ที่แสดงตัวรับผิดชอบอยู่เสมอ

- นักการเมืองที่มีคุณสมบัติ ต้องมีประวัติดี มีการดำเนินการชีวิตตั้งแต่อดีตที่โปร่งใสทั้งในชีวิตหน้าที่การทำงานและชีวิตส่วนตัว จะต้องเป็นผู้ที่มีความหวังดีต่อสาธารณชนและต้องมีชีวิตครอบครัวเป็นแบบอย่าง ชีวิตครอบครัวจะเป็นภาพสะท้อนว่า หากนักการเมืองยังไม่สามารถบริหารครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดในสังคมได้เมื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองเขาจะสามารถบริหารประเทศให้ดีได้อย่างไร นักการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่ประกอบแต่สัมมาอาชีพ มาตลอด ไม่มีประวัติการทุจริต ไม่มีประวัติในการดำเนินธุรกิจที่สังคมไม่ยอมรับ ไม่มีประวัติการเป็นนักเลงเจ้าพ่อ หรือกิจการที่เกี่ยวข้องกับการพนัน รวมถึงธุรกิจที่สร้างปัญหาสังคมมาก่อน เพราะนักการเมืองไม่เพียงแต่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่เท่านั้นแต่ยังต้องได้รับการยอมรับจากนานาชาติในโลกด้วย

- นักการเมืองที่มีคุณวาจา คุณกิริยา นักการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่มีวาทศิลป์ มีคำพูดที่สุภาพ มีเหตุมีผล รักษาคำพูดไว้ให้มั่นคง ไม่โกหก ไม่กลับกลอก ไม่ปลิ้นปล้อน ต้องไม่เป็นคนที่ชอบด่าต่อว่าผู้อื่น ต้องไม่พูดให้ร้ายโจมตี และที่สำคัญต้องสามารถพูดจาสื่อสารได้ดีกับ

บุคคลในทุก ๆ ระดับของสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังต้องประกอบไปด้วย คุณกิริยา คือต้องเป็นผู้ที่สง่างาม มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณทางตัวได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้ากับคนได้ทุกประเภท ทุกระดับและเป็นตัวแทนของประเทศได้อย่างดีในการสู่เวทีโลก

- นักการเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม จะต้องเป็นคนที่มีความประพฤติดีจะต้องมีความยุติธรรม ไม่เป็นคนลำเอียง เป็นผู้ที่มีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ จริงใจต่อประเทศชาติและประชาชน เป็นผู้ที่รักษาคำพูดและเป็นผู้ที่มีสติในการพิจารณาวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ ต้องเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ มีหลักการในการดำเนินชีวิตส่วนตัวในการบริหารประเทศ คุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมืองนับเป็นคุณสมบัติที่เด่น และเป็นคุณค่าต่อประเทศชาติมากที่สุด หากนักการเมืองขาดคุณธรรมและจริยธรรมแม้เก่งกาจมีการศึกษาสูง ก็ไม่สามารถนำพาประเทศไปสู่ความไพบูลย์ได้

- นักการเมืองที่มีความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวและกล้าหาญ ขณะเดียวกันต้องรู้จักการผ่อนหนักผ่อนเบา แม้ว่าสังคมในปัจจุบันไม่ได้เป็นยุคที่ต้องทำศึกสงครามอย่างในอดีตแต่นักการเมืองที่มีคุณสมบัติเข้มแข็งและกล้าหาญยังคงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหน้าที่ของการเป็นนักการเมืองคือ นำทิศทางคนจำนวนมากสู่เป้าหมายเดียวกัน จึงเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่นักการเมืองจะต้องเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวและกล้าหาญ ซึ่งจะแสดงออกในลักษณะของการกล้าตัดสินใจ สามารถรับแรงกดดันจากรอบด้าน แรงกดดันจากเสียงวิพากษ์วิจารณ์ นักการเมือง ต้องยืนหยัดต่อการตัดสินใจ หากการตัดสินใจนั้นถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนรวมและประเทศชาติ ขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา เพราะในความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวนั้นง่ายต่อการนำไปสู่ความเผด็จการ นักการเมืองจึงต้องรู้จักใช้อำนาจอย่างชอบธรรม

- นักการเมืองต้องมีทีมงานที่มีความสามารถ ยุคสารสนเทศและเทคโนโลยีระดับสูง ข่าวสารข้อมูลต่างเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เทคโนโลยีต่าง ๆ มีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จนไม่สามารถเรียนรู้ได้ครบถ้วนทันเวลา บุคคลที่ไม่ติดตามข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะเป็นคนล้าสมัยในเวลาอันสั้น นอกจากนี้สังคมมีความซับซ้อนขึ้น นักการเมืองจึงไม่สามารถมีความรู้ความสามารถในทุก ๆ ด้านอย่างครบถ้วนได้ จำเป็นต้องอาศัยทีมงานในการช่วยทำงานทั้งการวิจัย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และแม้ว่านักการเมืองจะมีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงานสูง แต่การทำงานเพียงคนเดียวจะทำได้จำกัด เพราะมีเวลาจำกัดจึงจำเป็นต้องมีคนมาช่วยทำ นักการเมืองไม่เพียงต้องมีความรู้ความสามารถโดยส่วนตัวเท่านั้น แต่ยังต้องสอนและสามารถพัฒนาคนได้ สร้างทีมงานที่ดีได้และสอนให้ทีมงานสร้างทีมงานที่ดีต่อไปได้

- นักการเมืองที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตย นักการเมืองต้องเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองในแนวทางประชาธิปไตย ไม่ใช่เป็นนักการเมืองในลักษณะของสังคมนิยม นักการเมืองที่มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในอนาคต เป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้คนในประเทศมีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากเห็นแบบอย่าง รวมทั้งการที่นักการเมืองยึดมั่นตามวิถีประชาธิปไตยจะช่วยให้ประเทศชาติได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้นในกระแสโลก อันจะส่งผลดีต่อประเทศทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และในด้านการค้าการลงทุน

มัทนภา ทวียนต์เนรมิต (2538) ศึกษาลักษณะและพัฒนาการของการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีหรือรองโฆษกสตรีที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อทราบถึงทัศนคติของโฆษกสตรีหรือรองโฆษกสตรี กับการทำหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษก ภาพลักษณ์ที่มีต่อตนเอง และภาพลักษณ์ที่คนอื่นมองเพื่อวิเคราะห์ถึงทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับภาพลักษณ์ในด้านการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะโฆษกหรือรองโฆษกตลอดจนคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของสตรีที่ควรจะทำหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษก ผลการวิจัยพบว่า สื่อมวลชนให้การยอมรับโฆษกสตรีทั้งก่อนและหลังการเข้ามาเป็นโฆษกหรือรองโฆษก การเสนอภาพก็ไม่แตกต่างไปจากโฆษกชาย โดยขึ้นอยู่กับผลงาน ความรู้ความสามารถเป็นสำคัญ เพศไม่ได้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการปฏิบัติหน้าที่จากการสำรวจทัศนคติของประชาชนพบว่าส่วนใหญ่ประชาชนรับทราบผลงานของโฆษกสตรี จากสื่อทั้ง 3 ชนิด คือหนังสือพิมพ์ วิทยุ และวิทยุโทรทัศน์ โดยการนำเสนอภาพลักษณ์มีลักษณะตรงกับความเป็นจริง การมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของโฆษกหญิง ไม่แตกต่างจากโฆษกชาย เพศไม่ได้เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดอาชีพของโฆษก แต่ส่วนสำคัญคือ การมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่นี้ได้คุณสมบัติที่สำคัญในการที่จะให้ได้รับการแต่งตั้งคือมีความรู้ความสามารถที่จะ ทำงานในหน้าที่ได้เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือมีการศึกษาดีมีผลงานและประสบการณ์ทางด้านประชาสัมพันธ์และมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นในส่วนของงานวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่าเนื้อหาที่นำเสนอได้แก่ เรื่องการทำงานในหน้าที่ ความรู้ความสามารถในการทำงาน ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ครอบคลุม การแต่งกาย การศึกษา กิจกรรมในอาชีพเป็นต้นและการนำเสนอเนื้อหาให้มีผลทำให้ผู้อ่านเกิดภาพลักษณ์สตรีในทางเป็นกลางและเป็นบวกหรือลบได้ด้วย

รัตนางสุทธนามณี (2538) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้นำสตรีในการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าความรู้ความสามารถของสตรีในหลายๆเรื่องมีความเท่าเทียมกับบุรุษ โดยเฉพาะความรู้ความสามารถในด้านการบริหาร อันได้แก่ เรื่องมนุษยสัมพันธ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การประสานงาน ความรับผิดชอบที่มีต่อประชาชนและการดูแลสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน เป็นต้น

ภิญญา ตันภิกษุคุปต์ (2542) ศึกษาเรื่องบทบาทของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ส.อบต.สตรีส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีบทบาทในชุมชนมาก่อนแล้วอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น สมาชิกหรือประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน สมาชิกอาสา รักษาดินแดนหรือกลุ่มแม่บ้านสตรีลงรับสมัครเลือกตั้งด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ ต้องการให้ชุมชนพัฒนาตนเองและสมาชิกในครอบครัวสนับสนุนปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้สตรีได้รับการเลือกตั้งมี 2 ปัจจัย คือ ความมีญาติพี่น้องมากและการมีบทบาทในกิจกรรมในชุมชนมาแล้วอย่างต่อเนื่อง

มาลีรัตน์ แก้วก่า (2544) ศึกษาเรื่องการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรีไทยในทศวรรษของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี ปี 2544 ผลการศึกษาพบว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี ปี 2544 เห็นว่ากระบวนการเปิดโอกาสให้สตรีไทยเข้าสู่การเมืองและการยอมรับการเข้าสู่การเมืองจากประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลพรรคการเมืองที่สังกัดและพื้นที่ลงสมัครรับเลือกตั้งมีผลต่อการได้รับโอกาสเข้าสู่การเมือง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากระบวนการนำไปสู่การได้รับการเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรีศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กาเขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและ 4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่ใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งทั้งหมดในเขตเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 3,665 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง และขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

1) การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่ใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา กำหนดไว้ร้อยละ 10 ของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมด จำนวน 360 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างอิงใน ชีรวุฒิ เอกะกุล ,2543 ไม่มีเลขหน้า) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ในเขต 2 ตำบลแม่กา

2) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ผู้ศึกษาคัดเลือกรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขต 2 ตำบลแม่กา

2.2 ผู้ศึกษากำหนดระยะเวลาในการลงพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถาม

2.3 ผู้ศึกษาลงพื้นที่แจกแบบสอบถามตามวัน เวลาที่กำหนดโดยวิธีการสุ่ม

ตัวอย่างแบบบังเอิญด้วยการเดินเข้าไปในหมู่บ้านเป้าหมายและแจกแบบสอบถามแก่ผู้ที่พบจนครบตามจำนวน 360 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ
2. วิเคราะห์วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยหาประเด็นที่ต้องการถามและสร้างคำถาม
3. กำหนดตัวชี้วัดของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราวัด 5 ระดับ ตาม Likert
4. กำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม จำนวน 4 ส่วน คือ
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลส่วนนี้ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและอาชีพหลัก
 - ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 และกลยุทธ์และสื่อในการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ผู้สมัครเทศาภิบาลใช้หาเสียงในการสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2
 - ส่วนที่ 3 ปัจจัยทางการเมือง ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กาเทศาภิบาล นโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด ปัจจัยด้านหัวคะแนนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ โดยกำหนดเกณฑ์การให้ระดับคะแนน ดังนี้

ตาราง 1 ตารางแสดงระดับคะแนนความคิดเห็น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลงคะแนน	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1
เห็นด้วยน้อย	2
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยมาก	4
เห็นด้วยมากที่สุด	5

ส่วนเกณฑ์ในการแปลผลระดับความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21 – 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41 – 4.20	เห็นด้วยมาก
2.61 – 3.40	เห็นด้วยปานกลาง
1.81 – 2.60	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลทำให้สตรีได้รับการเลือกตั้งเป็นนักการเมือง

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือก่อนที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำการทดสอบความเที่ยงตรง โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นตรงกับเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้แบบสอบถามที่เหมาะสม
2. นำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 ชุด และนำไปทดสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามไปถามกลุ่มตัวอย่างที่ทำการคัดเลือกไว้ จำนวน 360 คน ดังนี้

1. คัดเลือกผู้ช่วยศึกษาโดยมาจากตัวแทนในหมู่บ้านทุกหมู่ของเขต 2 เทศบาลตำบลแม่กา จากนั้นทำการปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องสอบถามข้อมูลตลอดจนข้อคำถามในแบบสอบถามก่อนการเก็บข้อมูล ทั้งนี้ให้เกิดความเข้าใจตรงกันและได้ข้อมูลตรงตามที่ต้องการมากที่สุด
2. ผู้ช่วยศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่วันที่ 15 ตุลาคม ถึง 15 ธันวาคม 2554 รวมระยะเวลา 2 เดือน
3. ผู้ช่วยศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเสร็จสิ้น ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 360 ชุด ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากแบบสอบถามทั้งหมดนำมาตรวจสอบความถูกต้อง และทำการบันทึกรหัสของข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows การอธิบายข้อมูลทั่วไป ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การกระจายอัตราส่วนร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการวัดระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง การกระจายอัตราส่วนร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (Mean)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะนำเสนอข้อมูลที่ได้รับจากประชากร ในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากรเป้าหมาย
2. ปัจจัยทางสังคม
3. ปัจจัยทางการเมือง
4. ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลทำให้สตรีได้รับการเลือกตั้งเป็นนักการเมือง ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของประชากรเป้าหมาย

จากการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 - 10,000 บาท ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก (ตาราง 2)

ตาราง 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของประชากรเป้าหมาย

ลักษณะของประชากร	จำนวน(N =360)	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	206	57.22
2) หญิง	154	42.78
รวม	360	100.00
2. อายุ		
1) ต่ำกว่า 20 ปี	11	3.05
2) 21 -30 ปี	49	13.61
3) 31 -40 ปี	77	21.38
4) 41 - 50 ปี	62	17.22
5) 51 - 60 ปี	105	29.16
6) 60 ปีขึ้นไป	56	15.55
รวม	360	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะของประชากร	จำนวน (N = 360)	ร้อยละ
3. การศึกษาสูงสุด		
1) ประถมศึกษาปีที่ 4	35	9.72
2) ประถมศึกษาปีที่ 6	114	31.66
3) มัธยมศึกษาปีที่ 3	13	3.61
4) มัธยมศึกษาปีที่ 6	97	26.94
5) อนุปริญญา/ปวส.	51	14.16
6) ปริญญาตรี	44	12.22
7) สูงกว่าปริญญาตรี	6	1.66
รวม	360	100
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
1) ต่ำกว่า 5,000 บาท	14	3.88
2) 5,000 – 10,000 บาท	178	49.44
3) 10,000 – 15,000 บาท	142	39.44
4) 15,000 – 20,000 บาท	11	3.05
4) 20,000 บาทขึ้นไป	15	4.16
รวม	360	100

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะของประชากร	จำนวน (N = 360)	ร้อยละ
5. อาชีพหลัก		
1) ข้าราชการ	47	13.05
2) พนักงานรัฐวิสาหกิจ	23	6.38
3) พนักงานบริษัทเอกชน	21	5.83
5) เกษตรกร	153	42.5
6) นิสิต/นักศึกษา	6	1.66
7) แม่บ้าน	29	8.05
8) รับจ้าง	81	22.5
9) อื่น ๆ	0	0
รวม	360	100

ปัจจัยทางสังคม

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552 จากการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพราะต้องการใช้สิทธิของตนเองในการเลือกคนดีเข้ามาบริหารเทศบาลตำบลแม่กา โดยมีการลงคะแนนครบทั้ง 6 คน และลงคะแนนให้เพศชายเป็นอันดับแรก ส่วนการลงคะแนนให้เพศหญิงตัดสินใจเลือกเพราะต้องการคนที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปช่วยบริหารงานของเทศบาลตำบลเป็นหลัก (ตาราง 3)

ตาราง 3 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (N = 360)	ร้อยละ
1. ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กาเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552 ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่		
1) ไป	337	93.61
2) ไม่ไป	23	6.38
รวม	360	100
2. ถ้าไม่ไปเนื่องจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) เบื่อหน่าย	0	0
2) ไม่รู้จะเลือกใคร	2	8.69
3) ไม่ว่างมีธุระ	21	91.3
4) ไม่มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง	0	0
5) ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน	0	0
รวม	23	100
3. เพราะเหตุใดท่านจึงไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552		
1) อยากได้คนดี	74	20.55
2) ไปใช้สิทธิของตน	211	58.61
3) ต้องการได้คนที่พอใจไปทำงาน	52	14.44
4) มีคนมาชวน	0	0
5) อยากให้บ้านเมืองพัฒนา	23	6.38
รวม	360	100

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (N = 360)	ร้อยละ
4. ท่านใช้หลักเกณฑ์อะไรในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลในครั้งนี้		
1) ตัดสินใจเอง	59	16.38
2) คุณนโยบายของทีมที่เลือก	64	17.77
3) เลือกเพราะผู้ที่เคารพนับถือมาบอก	37	10.27
4) เลือกคนดี	159	44.16
5) เพราะผู้สมัครร้องขอ	41	11.38
รวม	360	100
5. ท่านเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเขต 2 เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552 ครบทั้ง 6 คนหรือไม่		
1) ครบทั้ง 6 คน	318	88.33
2) เลือก 2 คนขึ้นไปแต่ไม่ครบ 6 คน	17	4.72
3) เลือก 1 คนเท่านั้น	0	0
4) ไม่ประสงค์ลงคะแนน	25	6.94
รวม	360	100
6. ท่านเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กาเขต 2 เพศใดเป็นอันดับแรก		
1) เพศหญิง	119	33.05
2) เพศชาย	241	66.94
รวม	360	100

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (N = 360)	ร้อยละ
7. ในจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลเขต 2 ที่ท่านตัดสินใจเลือกนั้น มีผู้สมัครที่เป็น เพศหญิงรวมอยู่ด้วยใช่หรือไม่		
1) ใช่	352	97.77
2) ไม่ใช่	8	2.23
รวม	360	100
8. กรณีที่ท่านตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กาเขต 2 เป็นเพศหญิง เนื่องจากสาเหตุ		
1) รู้จักเป็นส่วนตัว	13	3.61
2) มีความรู้ความสามารถ	237	65.83
3) ต้องการส่งเสริมผู้หญิงให้มีบทบาท	84	23.33
4) ลองของใหม่	18	5
5) ไม่ได้เลือกเพศหญิง	8	2.23
รวม	360	100

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552 จากการศึกษาพบว่าการใช้กลยุทธ์และสื่อในการประชาสัมพันธ์หาเสียงของผู้สมัคร ประชาชนเห็นว่าการหาเสียงโดยเดินไปพบปะพูดคุยกับชาวบ้านหรือเรียกว่า “เคาะประตูบ้าน” เป็นกลยุทธ์ที่เข้าถึงการรับรู้ของประชาชนมากที่สุด รองลงมาคือการหาเสียงโดยการใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย เสียงดัง ฟังชัดและการเข้าไปร่วมงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในบ้าน/ชุมชนของผู้สมัครส่งผลให้ประชาชนเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสจนนำไปสู่การลงคะแนนเสียงให้แก่เลือกผู้สมัคร (ตาราง 4)

ตาราง 4 แสดงกลยุทธ์และสื่อในการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ผู้สมัครเทศมัญงใช้หาเสียงในการสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กาเขต 2

การใช้กลยุทธ์และสื่อในการประชาสัมพันธ์หาเสียงของผู้สมัคร	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มีการหาเสียงโดยเดินไปพบปะพูดคุยกับชาวบ้านหรือเรียกว่า “เคาะประตูบ้าน”	3.86	0.52	ปานกลาง
2. มีการแจกบัตรแนะนำตัวเองพร้อมเบอร์ในชุมชน	3.48	0.61	มาก
3. ผู้สมัครได้เข้าไปร่วมงานและกิจกรรมต่างๆในบ้าน/ชุมชน	3.65	0.67	มาก
4. ผู้สมัครมีการหาเสียงโดยการใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย เสียงดัง ฟังชัด	3.75	0.64	มาก
5. ผู้สมัครมีการหาเสียงโดยมีหัวหน้าพรรคและสมาชิกพรรคการเมืองเข้ามาช่วยหาเสียง	3.45	0.82	มาก
6. มีการติดป้ายหาเสียงและรูปภาพไว้ตามบ้านและที่ชุมนุมชนของหมู่บ้าน	3.45	0.60	มาก
7. มีการหาเสียงโดยใช้ขบวนรถแห่ติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง	3.33	0.66	ปานกลาง
8. มีการหาเสียงโดยใช้ป้ายขนาดใหญ่มองเห็นชัดเจน	3.64	0.62	มาก

ปัจจัยทางการเมือง

1 ข้อมูลด้านคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงจากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการเมืองด้านคุณสมบัติส่วนตัว ประชาชนส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงโดยพิจารณาจากการเป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถเป็นหลัก รองลงมา คือ พิจารณาจากการที่ผู้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมในการช่วยเหลือสังคมและผู้สมัครที่ประชาชนสามารถเข้าพบ/พูดคุยได้ง่าย (ตาราง 5)

ตาราง 5 แสดงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิง

คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิง			ระดับ ความ คิดเห็น
	\bar{x}	S.D.	
1. ผู้สมัครเป็นคนดี มีความรู้	3.88	0.62	มาก
2. ชื่อเสียงในด้านคุณงามความดีของผู้สมัคร	3.21	0.61	ปานกลาง
3. กล้าพูด กล้าแสดงออก มีอุดมการณ์ทาง	3.62	0.57	มาก
4. ผู้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมในการช่วยเหลือ	3.75	0.64	มาก
5. ความประพฤติตัวที่เรียบง่าย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	3.45	0.42	มาก
6. ประชาชนสามารถเข้าพบ/พูดคุยได้ง่าย	3.69	0.60	มาก
7. ผู้สมัครมีบุคลิกที่สง่างาม มีภาวะผู้นำที่ดี	3.59	0.67	มาก
8. ผู้สมัครมีความซื่อสัตย์ เชื่อถือได้	3.45	0.59	มาก
9. ผู้สมัครมีฐานะมั่นคง	3.68	0.60	มาก
10. ผู้สมัครเป็นผู้ที่มีทักษะในการปราศรัยหาเสียงได้อย่าง นำชวนฟัง น่าเชื่อถือ	3.33	0.42	ปานกลาง

2 นโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด: จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการเมือง ด้านนโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด ประชาชนส่วนใหญ่พิจารณาเลือกผู้สมัคร สมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงโดยดูจากนโยบายของพรรค/กลุ่มที่สังกัดเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ พิจารณาจากผลงานที่ผ่านมาของพรรคที่สังกัดและชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีของพรรค/กลุ่ม (ตาราง6)

ตาราง6แสดงนโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด

นโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด	\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
1. พอใจนโยบายของพรรค/กลุ่ม	3.54	0.52	มาก
2. ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีของพรรค/กลุ่ม	3.33	0.31	ปานกลาง
3. นิยมในตัวหัวหน้าพรรค/กลุ่ม	3.12	0.48	ปานกลาง
4. พอใจในผลงานของพรรคที่ผ่านมา	3.45	0.50	มาก
5. พรรคสามารถบริหารงานให้มีความเจริญได้	3.15	0.34	ปานกลาง

3 ด้านหัวคะแนนและสิ่งแวดลอมอื่น ๆ จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการเมืองด้านหัวคะแนนและสิ่งแวดลอมอื่น ๆ ประชาชนส่วนใหญ่พิจารณาเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงจากกระแสสังคมของสังคมในขณะนั้นมากที่สุด รองลงมาคือ การเลือกเพราะผู้สมัครเป็นญาติหรือเป็นเพื่อนกับตนเองและเลือกเพราะฟังคำแนะนำจากญาติหรือเพื่อนหรือผู้นำชุมชน (ตาราง 7)

ตาราง 7 แสดงด้านหัวคะแนนและสิ่งแวดลอมอื่น ๆ

ด้านหัวคะแนนและสิ่งแวดลอมอื่น ๆ	\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
1. คำชักชวนจากหัวคะแนนที่มีอิทธิพลอย่างกว้างขวาง	3.18	0.44	ปานกลาง
2. คำแนะนำจากญาติหรือเพื่อนหรือผู้นำชุมชน	3.35	0.48	ปานกลาง
3. กระแสของสังคมในขณะนั้น	3.62	0.60	มาก
4. การซื้อเสียงทั้งในรูปของเงินและสิ่งของที่ไม่ใช่เงิน	3.22	0.35	ปานกลาง
5. เป็นญาติหรือเป็นเพื่อนกับผู้สมัคร	3.48	0.50	มาก

ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลทำให้สตรีได้รับการเลือกตั้งเป็นนัการเมือง

1. ความเป็นสตรีมีผลหรือไม่ อย่างไร.

จากการศึกษาพบว่าสังคมยังมองว่าเวทีสาธารณะทางการเมืองและการบริหารนั้น เป็นเวทีของบุรุษ และสตรีมีบทบาทสำคัญในครอบครัว หรือแม้จะมีสตรีอยู่บนเวทีการเมืองบ้าง แต่ก็เป็นจำนวนไม่มาก

2. นายกรัฐมนตรีหญิงของไทยมีผลหรือไม่ อย่างไร.

จากการศึกษาพบว่าค่านิยมสังคมยอมรับผู้นำสตรีส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณะของชุมชน

3. สิทธิมนุษยชนที่ให้โอกาสสตรีมีผลหรือไม่ อย่างไร.

จากการศึกษาพบว่า มีผล เพราะในสังคมปัจจุบันเปิดโอกาสให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในเวทีต่าง ๆ มากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของสตรีทางสังคมและตัดสินใจเลือกสตรีเป็นตัวแทนชุมชน/ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ

4. การเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีแม่บ้านในชุมชนมีผลหรือไม่ อย่างไร

จากการศึกษาพบว่า มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจเลือกสตรีเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น เพราะการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในชุมชน คือ การแสดงออกให้เห็นว่าสตรีทำนนั้นพร้อมและเสียสละเวลาส่วนตัวในการเข้ามาทำงานแทนสตรีในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกับสังคมในชุมชน แสดงให้เห็นความรู้ ความสามารถของสตรีนั้น ๆ

5. ความเห็นอื่น ๆ

บทที่ 5

บทสรุป

บทนี้ ผู้ศึกษาได้สรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จากนั้นได้ทำการอภิปรายผลที่ได้จากข้อค้นพบ และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ 1) สรุป 2) การอภิปรายผล และ 3) ข้อเสนอแนะปรากฏรายละเอียดดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบของการศึกษา ผู้ศึกษาได้สรุปและนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งมี 2 ประเด็นรายละเอียดปรากฏดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง : จากการศึกษา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51- 60 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก

2. ปัจจัยทางสังคมอันจะนำไปสู่การได้รับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรีศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552: จากการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพราะต้องการใช้สิทธิของตนเองในการเลือกคนดีเข้ามาบริหารเทศบาลตำบลแม่กา โดยมีการลงคะแนนครบทั้ง 6 คน และลงคะแนนให้เพศชายเป็นอันดับแรก ส่วนการลงคะแนนให้เพศหญิงตัดสินใจเลือกเพราะต้องการคนที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปช่วยบริหารงานของเทศบาลตำบลเป็นหลัก

2.2 กลยุทธ์และสื่อในการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ผู้สมัครเพศหญิงใช้หาเสียงในการสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กาเขต 2 จากการศึกษาพบว่า การใช้กลยุทธ์และสื่อในการประชาสัมพันธ์หาเสียงของผู้สมัครฯ ประชาชนเห็นว่าการหาเสียงโดยเดินไปพบปะพูดคุยกับชาวบ้านหรือเรียกว่า “เคาะประตูบ้าน” เป็นกลยุทธ์ที่เข้าถึงการรับรู้ของประชาชนมากที่สุด รองลงมาคือการหาเสียงโดยการใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย เสียงดัง ฟังชัดและการเข้าไปร่วมงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในบ้าน/ชุมชนของผู้สมัครฯ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความศรัทธาและเลื่อมใสจนนำไปสู่การลงคะแนนเสียงให้แก่เลือกผู้สมัครฯ

3. ปัจจัยทางการเมืองอันจะนำไปสู่การได้รับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรี
ศึกษารณีย์ การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

3.1 ข้อมูลด้านคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิง
จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการเมืองด้านคุณสมบัติส่วนตัว ประชาชนส่วนใหญ่ตัดสินใจ
เลือกผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงโดยพิจารณาจากการเป็นคนดี มีความรู้
ความสามารถเป็นหลัก รองลงมา คือ พิจารณาจากการที่ผู้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมในการ
ช่วยเหลือสังคมและผู้สมัครที่ประชาชนสามารถเข้าพบ/พูดคุยได้ง่าย

3.2 นโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทาง
การเมืองด้านนโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัด ประชาชนส่วนใหญ่พิจารณาเลือก
ผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงโดยดูจากนโยบายของพรรค/กลุ่มที่สังกัดเป็นอันดับแรก
รองลงมา คือ พิจารณาจากผลงานที่ผ่านมาของพรรคที่สังกัดและชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดี
ของพรรค/กลุ่ม

3.3 ด้านหวัคะแนนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการเมือง
ด้านหวัคะแนนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ประชาชนส่วนใหญ่พิจารณาเลือกผู้สมัครสมาชิกสภา
เทศบาลเทศหญิงจากกระแสสังคมของสังคมในขณะนั้นมากที่สุดรองลงมา คือการเลือกเพราะ
ผู้สมัครเป็นญาติหรือเป็นเพื่อนกับตนเองและเลือกเพราะฟังคำแนะนำจากญาติหรือเพื่อนหรือ
ผู้นำชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้ คือ กระบวนการสำคัญที่
จะนำไปสู่การได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงเป็นผลโดยตรงมาจากคุณสมบัติ
ส่วนตัวของผู้สมัครที่เป็นข้อเด่นของนักการเมืองเทศหญิง คือ ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความ
จริงใจในการทำงานและมีความละเอียดรอบคอบ ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของนักการเมือง เทศหญิง
สำหรับลักษณะกิจกรรมส่วนร่วมของนักการเมืองหญิงนั้น มักจะถูกผูกติดอยู่กับด้านสาธารณะ
กุศลมากกว่าด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมัณฑนา ทวียนต์เนรมิต
(2538 หน้า 289) ได้ศึกษาผู้หญิงที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองในฐานะพิเศษ คือ เป็นโฆษกหรือ
รองโฆษกรัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ผลการศึกษาพบว่าสื่อมวลชนให้การยอมรับ
โฆษกสตรีทั้งก่อนและหลังการเข้ามาเป็นโฆษกหรือรองโฆษก การเสนอภาพก็ไม่แตกต่างไป
จากโฆษกชาย โดยขึ้นอยู่กับผลงาน ความรู้ความสามารถเป็นสำคัญเพศไม่ได้เป็นปัจจัยที่
สำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ จากการสำรวจทัศนคติของประชาชนพบว่าส่วนใหญ่ประชาชน

รับทราบผลงานของโฆษกสตรี จากสื่อทั้ง 3 ชนิด คือหนังสือพิมพ์ วิทยุ และวิทยุโทรทัศน์ โดยการนำเสนอภาพลักษณ์มีลักษณะตรงกับความเป็นจริง การมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของโฆษกหญิง ไม่แตกต่างจากโฆษกชาย เพศไม่ได้เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดอาชีพของโฆษก แต่ส่วนสำคัญ คือ การมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่นี้ได้คุณสมบัติที่สำคัญในการที่จะให้ได้รับการแต่งตั้งคือ มีความรู้ความสามารถที่จะทำงานในหน้าที่ได้เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ มีการศึกษาดี มีผลงานและประสบการณ์ทางด้านประชาสัมพันธ์และมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นในส่วนของการวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่าเนื้อหาที่นำเสนอได้แก่ เรื่องการทำงานในหน้าที่ ความรู้ความสามารถในการทำงาน ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ครอบครั้ว การแต่งกาย การศึกษากิจกรรมในอาชีพ เป็นต้นและการนำเสนอเนื้อหา มีผลทำให้ผู้อ่านเกิดภาพลักษณ์สตรีในทางเป็นกลางและเป็นบวกหรือลบได้ด้วย

ส่วนประเด็นเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2552 เขต 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่าประชาชนตัดสินใจเลือกผู้สมัครเทศหญิงเพราะต้องการคนมีความรู้ ความสามารถเข้าไปบริหารชุมชนโดยไม่ได้ยึดติดที่เพศของผู้สมัคร อีกประการหนึ่งคือนักการเมืองเทศหญิงมีข้อเด่นที่ความสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งส่วนใหญ่ผู้สมัครเมืองเทศหญิงจะเข้าร่วมกิจกรรมในการช่วยเหลือสังคมและประชาชนสามารถเข้าพบ/พูดคุยได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา จงสุทธานามณี (2538) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้นำสตรีในเมืองท้องถิ่นของจังหวัด เชียงราย ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าความรู้ ความสามารถของ สตรีในหลาย ๆ เรื่องมีความเท่าเทียมกับบุรุษ โดยเฉพาะความรู้ความสามารถในด้านการบริหาร อันได้แก่ เรื่องมนุษยสัมพันธ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การประสานงาน ความรับผิดชอบที่มีต่อประชาชนและการดูแลสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน เป็นต้น ส่วนปัจจัยทางการเมืองที่ทำให้ผู้สมัครเทศหญิงได้รับการเลือกตั้งเพราะประชาชนส่วนใหญ่พิจารณาเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิงโดยดูจากนโยบายของพรรค/กลุ่มที่สังกัดเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลีรัตน์ แก้วก่า (2544) ศึกษาเรื่อง การเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรีไทยในทศวรรษของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี ปี 2544 ผลการศึกษาพบว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี ปี 2544 เห็นว่ากระบวนการเปิดโอกาสให้สตรีไทยเข้าสู่การเมืองและการยอมรับการเข้าสู่การเมืองจากประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคล พรรคการเมืองที่สังกัดและพื้นที่ลงสมัครรับเลือกตั้งมีผลต่อการได้รับโอกาสเข้าสู่การเมือง

กล่าวโดยสรุปกระบวนการอันจะนำไปสู่การได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครเทศหญิง ประกอบไปด้วยปัจจัยเกื้อหนุนหลายอย่าง ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจลงสมัคร ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความสนใจส่วนตัวและต้องการพิสูจน์ความสามารถของตน โดยมีบุคคลรอบด้านให้การสนับสนุน ปัจจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการหาเสียงที่ดี ปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้สมัครซึ่งมีความพร้อมในด้านฐานะ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา ประกอบกับมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำและบารมีอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับเงื่อนไขของชุมชนและได้รับแรงสนับสนุนจากชาวบ้านรวมทั้งโอกาสและจังหวะที่เหมาะสม สำหรับกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งพบว่าส่วนหนึ่งเคยมีบุคคลในเครือข่ายติดำรงตำแหน่งมาก่อนทำให้ได้รับโอกาสเรียนรู้และมีประสบการณ์จากการพัฒนาและส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้านในฐานะผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งสตรีที่ต้องการพัฒนาตนเองเข้าสู่วงการ ควรมีการฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีประสบการณ์ ความพร้อมทุกด้าน รวมทั้งด้านบุคลิกภาพและด้านอื่น ๆ โดยการศึกษารับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิทยุ โทรทัศน์ (2542) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ส.อบต. สตรีส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีบทบาทในชุมชนมาก่อนอย่างต่อเนื่องอาทิเช่น สมาชิกหรือประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน สมาชิกอาสาสมัครวิทยุชุมชนหรือกลุ่มแม่บ้านและปัจจัยที่ส่งเสริมให้ได้รับการเลือกตั้งมี 2 ปัจจัย คือ ความมีญาติพี่น้องมากและการมีบทบาทในกิจกรรมในชุมชนมาแล้วอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงพัฒนานักการเมืองสตรี ในด้านคุณลักษณะความสามารถในการปฏิบัติตามหน้าที่ ภาระงาน ความสามารถในการบริหารจัดการ
2. ควรเพิ่มไว้ในกรอบยุทธศาสตร์ของการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนให้สตรีมีบทบาททางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนานักการเมืองสตรี เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับมากขึ้น
2. ควรศึกษาบทบาทนักการเมืองสตรีที่เป็นบุคคลสำคัญเชิงลึก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- โกวิทย์ พวงงาม. (2544). **การมีส่วนร่วมของสตรีในอบต.**, 42 – 43 (พิมพ์ครั้งที่ 1), กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ขวัญดาว ลือเปี่ยม. (2545). **แนวคิดในการพัฒนาและศักยภาพของสตรี: ศึกษาเฉพาะสตรีใน องค์การบริหารส่วนตำบลในภาคเหนือ.**วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- ชูชาติ ฟองจำ. (2553). **กระบวนการการนำไปสู่การเป็นนายกเทศมนตรีตำบลดงเจน อำเภอกงหรา จังหวัดพะเยา.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ดวงทิพย์ วรพันธ์.ชูลีพร เกษโกวิท และวรรณิ์ สำราญเวทย์. (2536). **พรรคการเมืองและพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป2535,** มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร: คัดดีโสภาการพิมพ์.
- ประจักษ์ เฉิดโถมและศิษฐ์ วงษ์กมลเศรษฐ์. (2537). **การวิเคราะห์ระบบ.** กรุงเทพมหานคร: สยามสปอร์ตซินดิเคทจำกัด.
- พนิดา ประยูรศิริ. (2541). **ภาพลักษณ์ของนักการเมืองกับการยอมรับของประชาชน** วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ภิญโญ ต้นภักคูปต์. (2542). **บทบาทของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดสงขลา.** วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ, ปีที่ 2(2), 53 – 59.
- มาลีรัตน์ แก้วก่า. (2544). **การเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรีไทยในทศวรรษของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี.**
- มณฑนา ทวียนต์เนรมิต. (2538). **สตรีศึกษา 1 ผู้หญิงกับประเด็นต่างๆ** กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ.สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- รัตนา จงสุทธานามณี. (2538). **บทบาทของผู้นำสตรีในการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดเชียงราย,** มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วิเวศ ศรีพุทธา. (2541). **การพัฒนาคุณภาพและบทบาทผู้นำสตรีระดับหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ศศิพร สิทธิพันธุ์. (2539). **เงื่อนไขการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรี และการยอมรับ สส.หญิง** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิน. (2550). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 14) กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

แบบสอบถามในการวิจัยเรื่อง

กระบวนการนำไปสู่การได้รับการเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสตรี

ศึกษากรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 พ.ศ.2552

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นการทำปัญหาพิเศษของนิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ คำตอบทั้งหมดที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น และเก็บรักษาเป็นความลับ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ให้ท่านเขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความตามคำถามต่อไปนี้

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ

() 1. 16-20ปี

() 4. 41-50 ปี

() 2. 21-30 ปี

() 5. 51-60ปี

() 3. 31-40ปี

() 6. 60 ปีขึ้นไป

3. การศึกษาสูงสุด

() 1. ประถมศึกษาปีที่ 4

() 4. มัธยมศึกษาปีที่ 6

() 2. ประถมศึกษาปีที่ 6

() 5. อนุปริญญา/ปวส.

() 3. มัธยมศึกษาปีที่ 3

() 6. ปริญญาตรี

() 7. สูงกว่าปริญญาตรี

4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

() 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท

() 4. 15,000 – 20,000 บาท

() 2. 5,000 – 10,000 บาท

() 5. 20,000 บาทขึ้นไป

() 3. 10,000 – 15,000 บาท

5. อาชีพหลัก

- () 1. ข้าราชการ () 4. เกษตรกร () 7. รับจ้าง
 () 2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ () 5. นิสิต/นักศึกษา () 8. อื่นๆระบุ.....
 () 3. พนักงานบริษัทเอกชน () 6. แม่บ้าน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางสังคม

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552

1. ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552 ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่

- () 1. ไป (ข้ามไปตอบข้อที่ 2) () 2. ไม่ไป

ถ้าไม่ไปเนื่องจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. เบื่อหน่าย () 4. ไม่มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง
 () 2. ไม่รู้จะเลือกใคร () 5. ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน
 () 3. ไม่มีว่างมีธุระ

2. เพราะเหตุใดท่านจึงไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2552

- () 1. อยากได้คนดี () 4 มีคนมาชวน
 () 2. ไปใช้สิทธิของตน () 5. อยากให้บ้านเมืองพัฒนา
 () 3. ต้องการได้คนที่พอใจไปทำงาน

3. ท่านใช้หลักเกณฑ์อะไรในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลในครั้งนี้

(กรุณาตอบเพียง 1 ข้อ)

- () 1. ตัดสินใจเอง () 4. เลือกคนดี
 () 2. คุณนโยบายของทีมที่เลือก () 5. เพราะผู้สมัครร้องขอ
 () 3. เลือกเพราะผู้ที่เคารพนับถือมาบอกให้เลือก

4. ท่านเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล เขต 2 เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2552 ครบทั้ง 6 คนหรือไม่

- () 1. ครบทั้ง 6 คน () 3. เลือก 1 คนเท่านั้น
() 2. เลือก 2 คนขึ้นไปแต่ไม่ครบ 6 คน () 4. ไม่ประสงค์ลงคะแนน

5. ท่านเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 เพศใดเป็นอันดับแรก

- () 1. เพศหญิง () 2. เพศชาย

6. ในจำนวนสมาชิกสภาเทศบาล เขต 2 ที่ท่านตัดสินใจเลือกนั้น มีผู้สมัครที่เป็นเพศหญิงรวมอยู่ด้วยใช่หรือไม่

- () 1. ใช่ () 2. ไม่ใช่

7. กรณีที่ท่านตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2 เป็นเพศหญิงด้วย เนื่องจากสาเหตุดังนี้

- () 1. รู้จักเป็นส่วนตัว () 4. ลองของใหม่
() 2. มีความรู้ความสามารถ () 5. ไม่ได้เลือกเพศหญิง
() 3. ต้องการส่งเสริมผู้หญิงให้มีบทบาททางการเมือง

8. กรณีที่ท่านเลือกผู้สมัครที่เป็นเพศหญิงด้วย กรุณาตอบคำถามข้อต่อไป

2.2 กลยุทธ์และสื่อในการประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่ผู้สมัครเทศหญิงใช้หาเสียงในการสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กา เขต 2

คำถาม ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่กาที่ผ่านมา (12 มกราคม 2552) ครั้งนั้น ท่านตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาจากปัจจัยต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

การใช้กลยุทธ์และสื่อในการประชาสัมพันธ์หาเสียงของผู้สมัครฯ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.2 การใช้กลยุทธ์และสื่อในการประชาสัมพันธ์หาเสียงของผู้สมัครฯ					
2.2.1 มีการหาเสียงโดยเดินไปพบปะพูดคุยกับชาวบ้านตามบ้านเรือน หรือเรียกว่า “เคาะประตูบ้าน”					
2.2.2 มีการแจกบัตรแนะนำตัวเองพร้อมเบอร์ในชุมชน					
2.2.3 ผู้สมัครได้เข้าไปร่วมงานและกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน					
2.2.4 ผู้สมัครมีการหาเสียงโดยการใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย เสียงดัง ฟังชัด					
2.2.5 ผู้สมัครมีการหาเสียงโดยมีหัวหน้าพรรคและสมาชิกพรรคการเมืองเข้ามาช่วยหาเสียง					
2.2.6 มีการติดป้ายหาเสียงและรูปภาพไว้ตามบ้านและที่ชุมนุมชนของหมู่บ้าน					
2.2.7 มีการหาเสียงโดยใช้ขบวนรถแห่ติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง					
2.2.8 มีการหาเสียงโดยใช้ป้ายขนาดใหญ่มองเห็นชัดเจน					

ส่วนที่ 3 ปัจจัยทางการเมือง

คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเทศ หญิง	ระดับความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
3.1.ด้านคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเทศหญิง					
3.1.1 ผู้สมัครเป็นคนดี มีความรู้					
3.1.2 ชื่อเสียงในด้านคุณงามความดีของผู้สมัคร					
3.1.3 กล้าพูด กล้าแสดงออก มีอุดมการณ์ทางการเมือง					
3.1.4 ผู้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมในการช่วยเหลือสังคม					
3.1.5 มีความประพฤติตัวที่เรียบง่าย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
3.1.6 ประชาชนสามารถเข้าพบ/พูดคุยได้ง่าย					
3.1.7 ผู้สมัครมีบุคลิกที่สง่างามมีภาวะผู้นำที่ดี					
3.1.8 ผู้สมัครมีความซื่อสัตย์เชื่อถือได้					
3.1.9 ผู้สมัครมีฐานะมั่นคง					
3.1.10 ผู้สมัครเป็นผู้ที่มีทักษะในการปราศรัยหาเสียงได้ อย่างชวนฟัง น่าเชื่อถือ					

3.2 นโยบายและภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัดท่านให้ความสำคัญกับนโยบายต่อไปนี้เพียงใด					
3.2.1 พอใจในนโยบายของพรรค/กลุ่ม					
3.2.2 ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีของพรรค/กลุ่ม					
3.2.3 นิยมในตัวหัวหน้าพรรค/กลุ่ม					
3.3.4 พอใจในผลงานของพรรคที่ผ่านมา					
3.3.5 พรรคสามารถบริหารให้มีความเจริญได้					
3.3 ด้านหัวคะแนนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ					
3.3.1 คำชักชวนจากหัวคะแนนที่มีอิทธิพลอย่างกว้างขวาง					
3.3.2 คำแนะนำจากญาติ หรือเพื่อน หรือผู้นำชุมชน					
3.3.3 กระแสของสังคมในขณะนั้น					
3.3.4 การซื้อเสียงทั้งในรูปของเงินและสิ่งของที่ไม่ใช่เงิน					
3.3.5 เป็นญาติหรือเป็นเพื่อนกับผู้สมัคร					

4. ปัจจัยอื่นๆที่มีผลทำให้สตรีได้รับการเลือกตั้งเป็นนัการเมือง

4.1 ความเป็นสตรีมีผลหรือไม่ อย่างไร.

.....
.....
.....
.....

4.2 นายกรัฐมนตรีหญิงของไทยมีผลหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

4.3 สิทธิมนุษยชนที่ให้โอกาสสตรีมีผลหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

4.4 การเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีแม่บ้านในชุมชนมีผลหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

4.5 ความเห็นอื่น ๆ.....

.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

(นางชุตिकाญจน์ เชื้อพรรณงาม)

ผู้วิจัย

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	นางชุตติกาญจน์ เชื้อพรรณงาม
วัน เดือน ปี เกิด	17 กุมภาพันธ์ 2499
ที่อยู่ปัจจุบัน	95 หมู่ที่ 16 ตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
ที่ทำงานปัจจุบัน	เทศบาลตำบลแม่กา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ข้าราชการบำนาญ กระทรวงสาธารณสุข
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2555	อดีตรองประธานสภาเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2555	อดีตนายกสภาเทศบาลตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2547	จพง.สาธารณสุขชุมชน
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	ส.บ. (สาธารณสุขศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2536 ศศ.บ. (พัฒนาชุมชน) สถาบันราชภัฏนครลำปาง